DELI-DATA

1938–1951

S
460
36

MEDEDELING № 36 VAN HET
OOSTKUST VAN SUMATRA-INSTITUUT

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
0794 0577

9/521551

G 460
36

DELI-DATA

1938-1951

MEDEDELING No. 36 VAN HET
OOSTKUST VAN SUMATRA-INSTITUUT

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

INLEIDING

Bij de herdenking van het 75-jarig bestaan van Deli als cultuurland in 1938 werd door het Oostkust van Sumatra-Instituut uitgegeven een door schrijver dezes samengesteld boekje, waarin uit elk jaar in korte trekken de voornaamste feiten van Deli's historie waren neergelegd. Het was bestemd voor ingewijden en droeg het stempel daarvan. Sedert zijn de jaren van veertig gevolgd, jaren van worsteling, van terugval, maar ook van wederopbouw, die een zekere boekstaving evenzeer rechtvaardigen als de jaren uit de voorafgaande periode. De ontwikkeling van Deli heeft de oude afgesloten banen verlaten; wat zich binnen de staatkundige grenzen daar afspeelde, was reeds enige decenniën niet meer uitsluitend bepalend voor de sociaal- en technisch-maatschappelijke groei van dat land. Deli als gebied der deviezenproducerende groot-landbouwbedrijven is thans een relatief ver reikende bron voor de Indonesische schatkist geworden. Wederkerig heeft de politieke ontwikkeling ertoe geleid, dat de Oostkust zich voorshands besloten weet in het keurslijf van de Eenheidsstaat, de Republiek Indonesia, en wel als onderdeel van de Provincie Nd.-Sumatra. Ergo, wat in de toekomst voor geheel Indonesië geldt, geldt mutatis mutandis ook voor Deli. Van dit alles zal dit boekje der Deli-data van 1938—1951 getuigenis afleggen; het diene opnieuw de ingewijde. In vergelijking tot haar voorgangster heeft deze uitgave een uitbreiding ondergaan, mede omdat er enkele feiten in staan gememoreerd, die niet direct in Deli hebben plaats gegrepen, doch die betrekking hebben op relaties, die van invloed zijn op Deli's welvaart; maar ook het niet meer verschijnen van onze Oostkust-kronieken in hun oude

vorm heeft een bredere uitweiding en gedétailleerder datering speciaal van de beide laatste jaren wenselijk gemaakt.
Tenslotte heeft de ondergetekende gemeend, aan de werkstakingen van 1950 en 1951 om verschillende redenen een afzonderlijke plaats in de vorm van een bijlage te moeten toekennen. Zou bovendien in het gehele weefsel van feiten de schier eindeloze reeks van stakingen als inslag zijn opgenomen, dan zou de schering van al het andere sociaal-maatschappelijke gebeuren hieronder totaal zijn bedolven en zou de leesbaarheid van het werkje daardoor bedenkelijk zijn geschaad. Als afzonderlijke kroniek stelt de ietwat dorre opsomming van Bijlage I intussen wel heel duidelijk in het licht, met welk geduld en beraden inzicht de Nederlandse werker voor de handhaving van zijn positie daar economisch en psychologisch heeft moeten vechten, een strijd, waarvan het einde overigens nog niet valt te bepalen.

F. J. J. DOOTJES

AMSTERDAM, Maart 1952.

DELI-DATA 1938-1951

1938 Jaar van feesten en herdenkingen. — Bezoek G.G. Z.Exc. Jhr. Mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer. — 50 Jaar geleden werd de Telefoondienst van de D.S.M. voor publiek verkeer opengesteld. — De Loge Deli herdenkt 50-jarig bestaan, gevierd in Medan en Den Haag. — Dr. C. W. Janssen herdacht in Koloniaal Instituut. — Administratieve indeling der bij Stbl. 68, 1936 ingestelde Gouvernementen Sumatra, Borneo en Groote Oost bij Stbl. 1938 No. 352 vastgesteld; de heer A. I. Spits Gouverneur van Sumatra. — Medan en Pematang Siantar worden resp. bij Stbl. 1938 Nos. 715 en 717 stadsgemeenten. — Mr. Carl Erich Eberhard Kuntze volgt Mr. G. Pitlo op als burgemeester van Medan (29 Aug.). — Herziening politieke contracten met de Zelfbesturen. — Ter gelegenheid 40-jarig Regeringsjubileum delegatie van Zelfbestuurders naar Holland. — Herziening Heerendienstregeling Buitengewesten. — Wijziging Erfpachtsordonnantie Zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten. — Thamrin stelt in Volksraad vijf vragen over de onttrekkingen van het buitenlands kapitaal aan de Inheemse bevolking; de Regeringsgemachtigde, de heer Van Mook, weerlegt zijn beweringen. — Vliegveld Brastagi ontvangt kleine subsidie van Cultuurraad. — Gemeente Medan bouwt 86 woningen in Kampong Skip en Kampong Djati Oeloe. — Mevrouw Mr. W. J. Haisma-Rahder doet als eerste vrouw haar entrée in Gemeenteraad te Medan. — Reorganisatie Medanse Roode Kruis, waarbij Medan verdeeld in 7 districten. — Oogheelkundig werk van Dr. Thijssen op de Oostkust voortgezet door Dr. van Manen. — Proeven met fluorochroom-injectie voor leprabestrijding. — Nieuwe verloskundige afdeling Zendings-

hospitaal Kaban Djahé. — Erfpachtsordonnantie van toepassing verklaard op Deli, Serdang, Langkat, Pelalawan en Siak Sri Indrapoera. — Aanvullende Planters-regeling vastgesteld; Assistentenregeling vervallen. — Feestelijke herdenking 30-jarig bestaan V.v.A.i.D. — Tabakscultuur gaat wegens ongunstige conjunctuur tot inkrimping over. — R.C.M.A. bouwt te Belawan opslag-installatie voor latex. — Billiton Maatschappij gaat waterkracht Asahan-rivier exploiteren voor aluminium-industrie. — Intern. Ver. voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië herdenkt 25-jarig bestaan. — Te Medan gevestigd een kantoor van de Textiel-Voorlichtingsdienst. — Ned. Ind. Gas-Mij. viert 75-jarig bestaan. — De „Tegelberg" en de „Boissevain" van de K.P.M. doen voor het eerst Belawan aan. — 50 Jaar geleden Acte van Oprichting K.P.M. gepasseerd. — Opening weg Tiga Roenggoe-Pinto Angin, prachtige uitzichten op Tobameer (tweede verbinding Brastagi-Prapat). — Openstelling weg Pematang Tanah Djawa naar Poeloe Mandi. — Opening Serdang-kanaal. — Atjeh-spoor voert nachttreinen in op traject Besitang-Lho Seumaweh. — Opgericht Medanse Motorclub, opgenomen in D.A.C. — 10 jaar geleden eerste radio-verbinding Ned.-Indië—Nederland. — Postspaarbank in Ned.-Indië bestaat 40 jaar. — Vliegveld Medan goedgekeurd: K.L.M. in Mei terug te Medan na stopzetting in Oct. 1937. — K.N.I.L.M. viert 10-jarig bestaan. — Dornier van Kol. Doorman strijkt neer op Tobameer. — Algemeen Defensie-uitvoerrecht ingesteld. — Medanse H.B.S. bestaat 10 jaar; jubileum feestelijk herdacht. — Feestelijke viering 25-jarig bestaan D.K.K. (eigenlijke datum 4 Oct. 1937). — Grote brand in K. Djahé, 140 pintoes in de as gelegd. — Verschenen Padvindersblad van de Afd. Medan. — 25-jarig bestaan D.L.S.V.; jubileumwedstrijden. — Te T.Tinggi opgericht de Padang en Bedagei-Voetbalbond, in Asahan

de Asahan-Voetbalbond. — Sportwedstrijden ter ere van 40-jarig Regeringsjubileum van H.M. de Koningin. — Medanse Schermvereniging viert 10-jarig bestaan. — Grootse feesten ter ere 40-jarig Reg. jubileum; van 31 Aug. tot 17 Sept. heeft de feestbazuin geschald. — Geboorte Prinses Beatrix eveneens overal feestelijk herdacht. — 25-jarig bestaan Intern. Simeloengoen Club. — 75-jarig bestaan van Deli in Medan en Amsterdam gevierd op 5 Mei, kranslegging bij Nienhuys-monument, historische optocht, openluchtfeest, „pootje baden" in Nienhuysfontein in Medan; in Carlton-hôtel te Amsterdam groot diner georganiseerd door het O.v.Sum.-Instituut. — Instituut geeft „Deli-Data 1863—1938" uit. — Op verschillende plaatsen in Nederland lezingen over Deli. — Deli Courant en Sumatra Post verschijnen met extra edities.

1939 Zestig-jarig bestaan D.P.V.; ouderdomsvoorziening en sociale hygiëne hadden naast de voedselvoorziening de aandacht; op initiatief D.P.V. zijn in de loop der jaren het Quarantaine-station, Path. Laboratorium en Imm.-Asyl ontstaan; alle aangesloten maatschappijen hebben een pensioenregeling. — 60-jarig bestaan H.V.A. — 50-jarig bestaan Senembah Mij.; geeft gedenkboek uit. — Deli Mij. bestaat 70 jaar. — 50-jarig bestaan Lindeteves Stokvis met receptie herdacht. — De sinds September ingetreden oorlogstoestand in Europa stelt ook aan Indonesië's defensie hogere eisen; uitgevaardigd: Machtigings-ordonnantie, Teeltdwang-ordonnantie, Zeeschepenvorderingsordonnantie, Ordonnantie Behoud Scheepsruimte, Luchtbeschermings-ordonnantie en Radio-publicatie-ordonnantie; instelling Voedingsmiddelenfonds; fiscale eisen verhoogd. — Medan entameert luchtbeschermingsdienst. — Sub-comité van de Centr. Comm. voor Org. van Vrouwenarbeid in

mobilisatietijd te Medan opgericht. — Ver. tot Instandh. v. Leprozerieën op de Oostkust bestaat 25 jaar; belangrijke geldschenkingen van Cultuurraad, Gem. Medan, D.P.V. en A.V.R.O.S. — Internationale Arbeidsconferentie besluit tot afschaffing van de P.S. voor onvolwassenen direct en voor de overige Inh. arbeiders geleidelijk. — Deli Batavia Mij. gaat met ingang 1940 proef nemen met Jav. assistenten. — Daïri-kolonisatie mislukt; proefbedrijf met Ned. boeren op de gronden aldaar door oorlog afgelast, nog één kolonist aanwezig. — V.E.P. der D.S.M. herdenkt 20-jarig bestaan met feestdiner. — Teleurstellend resultaat met tabaksoogst 1938. — Prijzen andere exportproducten door oorlogsconjunctuur sterk stijgende. — Gouvernement begint definitieve opnamen bevolkingsrubber op Sumatra. — A.V.R.O.S. voert per 1 Jan. 1940 voor Oosters personeel pensioens- en invaliditeitsregeling in. — Reisduur per schip Nederland-Ned.-Indië door oorlog tot 2 à 3 maanden verlengd. — Verhoging vrachttarieven. — Lloyd-schepen reizen gedeeltelijk om de Kaap. — Weg Kisaran over Poelau Mandi en Tanah Djawa naar Siantar gereed. — D.S.M.-station Medan omgebouwd en verfraaid. — D.A.C. herdenkt 30-jarig bestaan met receptie. — Te Medan een zweefvliegclub opgericht. — Ned.-Indische Handelsbank opent agentschap te T.Balei. — Feestelijkheden geboorte Prinses Irene, Emma, Elisabeth. — De Prinses Beatrix-school, een nieuw gebouw der Chr. School in Polonia, in gebruik genomen, tevens Chr. Eur. Mulo-school; het 20 jaar oude gebouw Residentsweg nu verlaten. — Door Zending geopend een Chr. school te Sibolangit en door het R.K.-kerkbestuur te Medan een R.K. school voor Batakse jongens en meisjes. — Batakkerk te Pem. Raja ingewijd. — 10-jarig bestaan M.O.V. gevierd met openbare uitvoering. — Te P.Siantar opgericht een Museum voor Simeloengoense cultuur. — 10-jarig bestaan I.E.V.-padvinders met

kampdemonstraties gevierd. — Deli Courant geeft een sportblad uit. — Opgericht een Medanse Kastie-bond. — Assaut ter gelegenheid 10-jarig bestaan Medanse Schermvereniging. — Ook te P.Siantar een schermvereniging opgericht. — Gem. Medan stelt een Commissie voor Armenzorg in. — Witte Sociëteit viert 60-jarig bestaan met receptie en feestavond.

1940 10 Mei — Duitse inval in Nederland; algemene deernis met lot van Nederland werkt terug op Deli. — Roode Kruis organiseert cursussen voor helpster en diploma E.H.B.O. — N.S.B.-ers in hechtenis genomen; Duitse zaken geliquideerd of onder beheer gesteld. — Ordonnantie Rechtsverkeer in Oorlogstijd in werking; Commissie Rechtsverkeer Oorlogstijd ingesteld onder regionaal vertegenwoordiger; Weeskamer ingeschakeld. — N.S.B.-ers en Duitsers geïnterneerd in kamp P.Siantar, vrouwen en kinderen van hen in afzonderlijke beschermingskampen Raja, Tandjong Bringin en Taroetoeng, later overgebracht naar Lawe Si Galagala. — Geldinzamelingen voor Roode Kruis. — Bloedtransfusiedienst werft donors. — Prijzen gehandhaafd; hamsteren verboden. — Bidstonden in de kerken. — Betogingen van aanhankelijkheid aan Oranje. — In Nederland gevallen helden herdacht te Medan. — Opgericht Koningin Wilhelmina-fonds tot hulp aan Nederland; Spitfire-fonds; Prinses Irene-fonds voor Ned. oorlogswezen; Comité N.I. Kerstgeschenken; Comité bevordering welzijn Ned. strijders; enz. enz. — C.R.O. verbiedt zakelijk contact met mensen in Moederland. — Militaire censuur op brieven via Amerika, Zwitserland, Japan of Siberië voor Holland. — Speciale formulieren voor familieberichten via Roode Kruis in Genève. — Vluchtelingen uit Holland arriveren in Deli. — Financiële moeilijkheden voor repatriërenden en voor pensioenfondsen.

— Oproep van landstormplichtigen en militielichtingen, verzameld te Poeloe Brayan. — Vrijwillige oefening in wapenbehandeling; Vrijwillig Oefencorps (V.O.C.) opgericht in verschillende plaatsen ter Oostkust o.l.v. reserveofficieren. — Stadswachten als onderdeel van het K.N.I.L.- — Comité Stadswacht S.O.K. — Geld voor bewapening stroomt in enorme bedragen van Landschappen en Maatschappijen binnen tot ver boven ƒ 1 mln. — Commandant Stadswacht Maj. J. Lindgreen, tevens leider V.O.C. — Stadspolitie versterkt met hulppolitie (H.P.). —Temporaire Krijgsraad voor S.O.K. alsmede Atjeh en O. — Na voorbereidingen in 1939 afd. Medan Roode Kruis heropgericht. — Ook vrouwelijk R.K.-personeel opgeleid. — Siantar, Kisaran, Galang, Bindjei, Laras en T.Balei volgen. — In Medan en omgeving 17 E.H.B.O.-cursussen. — Tevens Inheemsen en Chinezen ingeschakeld. — Vrouwenhulp voor oorlogsslachtoffers (V.V.O.) opgericht. — Subcomité Centrale Commissie voor Organisatie van Vrouwenarbeid in mobilisatietijd (Covim) leidt op voor E.H.B.O., voedingsleer, naaien van hospitaalkleding, censuur, boekenafdeling; organiseert opleiding rijbewijs en cursus autotechniek. — C.R.O. wijst beheerders aan voor ter Oostkust werkzame maatschappijen. — Belawan gesloten voor wegbrengers en afhalers. — 200 m nieuwe Oceaankade ten behoeve K.P.M. ondanks oorlog gebouwd. — Scheepvaartbeweging loopt sterk achteruit. — G.G. bezoekt op doorreis naar Atjeh en Tapanoeli Deli, verblijft Paasdagen in Brastagi. — Bekende architecten- en aannemersfirma G. D. Langereis & Co bestaat 50 jaar. — Japanse economische Koboyashi-commissie in Ned.-Indië; resultaatloos einde. — Drie Ned. commissies geïnstalleerd: Commissie-Brugmans voor weerbaarmaking der jeugd; de Weerbaarheidscommissie-Kuneman (stelt o.a. stadswachten in); de Commissie-Visman voor staatrechtelijke

herziening. — Nationalisme doet sterk van zich spreken in Volksraad: bij behandeling W.O. Bouw Slagkruisers: Wiwoho vraagt staatk. structuur met Rijksraad; Thamrin vraagt invoering woorden „Indonesia", „Indonesiër" en „Indonesisch"; Soetardjo vraagt Indisch burgerschap; moties aanvankelijk ingetrokken. — Cultuurraad biedt een ton aan voor defensie-doeleinden. — Gem. Medan ziet zes ton bezit door oorlog in Nederland geblokkeerd. — Werkloosheidsverzekering en wettelijke ouderdomsvoorzieningen blijven onder druk omstandigheden rusten. — Onderzoek mogelijkheid vorming kolonisatiekernen. — Daïrilanden-experiment sterft natuurlijke dood. — Adviserende Raad voor Gouv. Sumatra in Volksraad uitgesteld, daarna door oorlog afgesteld. — Vergaderingen van politieke verenigingen zonder voorkennis Hoofd. Pl. Bestuur verboden. — Vitale dienstgebouwen onder sterke politiebewaking. — Vestiging centrale apotheek voor distributie geneesmiddelen; ziekenhuizen onder militair apotheker. — Dank zij jubileum-giften in 1939 5 nieuwe ziekenzalen in Poeloe Si Tjanang geopend. — Tabaksinschrijvingen op Kwala Mentjirim; makelaars uit Amerika en Holland nemen deel; afzet naar gebieden, die nog bereikbaar zijn; verkoop-organisatie in Amerika gevestigd, waar hr. J. Th. Cremer de leiding heeft; aanvragen en biedingen lopen over Goldschmidt en Jiskoot in New York; tabak geveild in No. 70 Pinestreet, tien opslagkamers op de pieren in Foreign Trade Zone op Staten-eiland. — Waarde van de rubber-uitvoer groter dan tabak, aardolie en bevolkingsproducten. — Rijstproductie voor eigen verbruik tot 40.000 ton toegenomen of 1/4 der totale behoefte. — Aanplantingen Pinus Merkusii rond Tobameer beslaan 5300 ha. — De import van eetwaren en genotmiddelen daalt; concentratie op producten van eigen bodem. — Deviezenbepalingen treden 12 Mei in werking. — Midden-

standszaken op Zaterdagmiddag gesloten m.h.o. op de V.O.C.-oefeningen. — Billiton Maatschappij bouwt waterkrachtwerk Wilhelmina-waterval als uitvoerster van gemeenschappelijk met Gouvernement gestichte onderneming. Vermogen 45.000 pk. — Passagiersverkeer per schip met Holland en Europa na 10 Mei stilgelegd, naar Engeland via de Kaap uitgezonderd. — K.L.M. legt van begin Mei tot 22 Juli luchtverkeer op Ned.-Indië stil; na 22 Juli begint K.L.M. op Lydda te vliegen. — De „Emoe" op 3 Mei uit Medan naar Holland vertrokken, keert op 19 Mei daar terug. — 10-jarig bestaan luchtverbinding Deli-Java gevierd met feestmaal. — Op de scholen Duits van leerplan geschrapt. — P.S.V. Brastagi stelt vierde vervolgklasse in, daar leerlingen niet naar Nederland kunnen. — Neutrale Schoolvereniging doet oude school Ceramstraat over aan Gouvernement; bouwt nieuwe school op Polonia. — Gem. Medan richt Gem. Ambachtsschool op. — Gesticht een Inheems Studiefonds, Untuk Anak-anak Sumatera Timur. — Ned. Zendelingen Genootschap herdenkt feestelijk 50 jaar arbeid op Karo Hoogvlakte. — Na 10 Mei financieren de Prot. Kerken de Zending van het N.Z.G. — De C.R.O. neemt Rijnsche Zending onder haar hoede. — Sportvliegclub en Zweefvliegclub treden in Ver. voor Luchtvaart in Nd.-Sumatra; opleiding van sportvliegers. — De Medanse Hockey Club bestaat 10 jaar, feest door oorlog gecanceld. — 60-Jarig bestaan van de Witte Sociëteit herdacht in bijeenkomst. — In overleg met Gouvernement vormen D.P.V. en A.V.R.O.S. ijzeren stocks van 3 maanden rijst, daarenboven vormt elke onderneming voor 3 mnd voorraad. — Aanzienlijke arealen voor ladang-rijstbouw en andere voedselgewassen uitgegeven aan werklieden en autochthone bevolking.

1941 Militaire voorbereidingen van 1940 voortgezet. — Elke onderneming krijgt een Europees bewaker; dienstplichtige administrateurs vrijgesteld van mil. dienst. — Noodformatie van Europeanen, om de bedrijven gaande te houden; in stadswachten ondergebracht. — Stadswachten eind 1941 bij leger ingelijfd. — Na December 1941 uitvoer producten stopgezet. — Bombardementen op vliegveld Medan en op Belawan. — Spanning stijgt; veel vrouwen en kinderen via Padang, Palembang en Oosthaven naar Java. — B.B. neemt stelling tegen algemene exodus. — Via „Burgerdienstplicht-ordonnantie" en „Vorderingsbesluit" spitsen verhoudingen zich toe. — Door Bond v. Eig. v. Ned.-Ind. Rubberond. en A.V.R.O.S. wordt de Oorlogs Pool Ondernemingsrubber gesticht; centrale verkoop rubber naar het buitenland uitsluitend door het Oorlogs Rubber Uitvoerbureau; beide hebben gewerkt tot Maart 1942. — Ter contrôle op deviezenbepalingen o.a. te Medan contactcommissie ingesteld. — 1 Aug. Alg. Import Organisatie voor Ned.-Indië (A.I.O.) koopt in buitenland goederen in. — Eur. markt voor export verloren. ; 18 Dec. oprichting Ned.-Ind. Export Fonds.

1942 Richtlijnen voor vernieling van voorraden, installaties, transportmiddelen en bedrijven. — Olieterreinen van P.Brandan in brand gestoken. — Aantal locomotieven D.S.M. door laten springen cylinders onbruikbaar, eveneens drie spoorbruggen onklaar gemaakt. — Op 12 Maart Japanse inval op Sumatra in Langsa, de kust van Pantai Tjermin en bij T.Balei. — Volgende dag Medan bereikt vanuit het Noorden en vanuit Siantar. — Eerste slachtoffers onder de stadswachters bij Porsea, Sibolangit en Siantar. — Strategische terugtocht van ons leger naar de hoogvlakte ten N. van Kota Tjané; onder bevel Gen. Overakker en Kol. Gosenson. — 30.000

Japanners zijn ingezet tegen nog geen 3000 man Ned. troepen. — 29 Maart geeft Gen. Overakker ongelijke strijd op te Kota Tjané, evenals enkele dagen tevoren Kol. Gosenson te Blang Kedjeren. — Resten van gevangen genomen Ned. troepen voorlopig opgesloten in Unie-kampong te Belawan; eind April daar 2500 man. — Medio Mei 1500 Hollanders en 500 Engelsen afgevoerd naar schepen in haven; zijn bestemd voor aanleg Burma—Siam-spoorweg; ca 400 man technici en beperkt aantal planters blijven in Unie-kampong. — Burgergevangenen deels geïnterneerd in St. Jozefschool te Medan. — Vrouwen en kinderen eensdeels naar Quarantaine-station Gloegoer, anderdeels naar Poeloe Brayan. — Ook in P.S.V. Brastagi vrouwen en kinderen geïnterneerd. — In Juli krijgsgevangenen overgebracht naar V.E.D.A.-hongs op Gloegoer. — Gevangenen tewerkgesteld: vruchten-, groenten- en kruidentuin; versjouwen materiaal; aanleg vijver terrein Deli Proefstation; werken in auto-werkplaatsen en goedangs; schepen lossen te Belawan; rommel opruimen; stenen laden en lossen; enz. — Officieren vrijgesteld van werk buiten. — Jap. Legerbestuur richt beheersinstituut „Tekisan Kanribu" op; neemt alle goederenvoorraden van de handel als oorlogsbuit in beslag; op Sumatra hoofdkantoor Fort de Kock. — In Mei ook opgericht de „Noyen Renggo Kai", een Jap. plantage-maatschappij; vooraanstaande figuren uit de cultures moeten adviseren; op de ondernemingen „connecting men". — In October geallieerde bankinstellingen geliquideerd; Jap. banken met overkappende „Nanpo"-bank in Fort de Kock. — Jap. burgers vormen civiel bestuur in militair verband. — Gouv. Spits naar Formosa afgevoerd. — Legerbestuur, de „Gunseibu", gevestigd in gebouw Ned. Handel Mij. — Gen. Overakker organiseert ondergrondse actie en draagt Res. Kapt. Ten Velde de leiding op. — Op rubberondernemingen tap hervat. —

Diverse voedselaanplanten. — Oct./Nov. N.R.K. opgeheven; vervangen door „Shonan Gomu Kumiai", hoofdzetel te Singapore; Oostkust verdeeld in 5 divisions met hoofdzetels te Bindjei-P.Brahrang, Klein Soengei Karang, Dolok Merangir, Kisaran en Wingfoot. — „Connecting men" vervangen door „Group-managers". — Japanners nemen proeven met andere cultures: djarak, katoen, rameh en manaanmeel; zijn op een fiasco uitgelopen. — Gambir geniet bijzondere aandacht. — Tabaksoogst van dit jaar ruim 30.000 pn. — Vervoer D.S.M. gaat door evenals telefoon, waterleiding en electriciteit; geleidelijk functionneert alles slechter. — Wegen vol gaten, kampongs stil en verlaten. — Jap. propaganda hitst Inheemsen systematisch op. — Vernedering der Hollanders; droevig transport vrouwen en kinderen op 12, 13 en 14 April, kennelijk bedoeld als „show". — Koeliebevolking krijgt op ongeregelde tijden voedsel in natura; alle kleren van Europeanen onder haar verdeeld; nijpend kledingtekort. — Korte proef met gezinsinternering in St. Jozefschool.

1943 Tabakstocks door Jap. verkocht aan twee Jap. exportfirma's; uitgevoerd worden 46.955 pn, de rest t.w. 76.428 pn, wordt plaatselijk verkocht. — Medio 1943 rubbertap op gehele Oostkust gestopt. — Geen afvoermogelijkheid door torpedering in Straat van Malakka. — In September razzia's onder Europeanen en Chinezen; in het eind alle Europeanen op enkele medici na geïnterneerd uit vrees voor anti-Japanse acties; kort daarna „Shonan Gomu Kumiai" geliquideerd. — Optreden der Japanners steeds ruwer, ranselen komt geregeld voor. — Merkwaardig tekort aan intelligentie bij de Japanners. — Hygiënische toestand der koeliebevolking zeer ernstig; cranibevolking heeft het iets beter, wordt ruimer betaald. — Vrouwen en kinderen uit Brastagi naar Poeloe Brayan vervoerd. —

800 Mannen en 250 vrouwen en kinderen uit Atjeh via Medan naar Lawe Si Galagala overgebracht. — Burgerkamp Belawan evenals krijgsgevangenkamp medio 1943 ontruimd; mannelijke burgers overgebracht naar Soengei Sengkol. — Engelsen via Medan en gevangenis Bindjei uiteindelijk in Padang Halaban beland (280 zielen). — Sporadisch treedt hongeroedeem op. — In Gloegoer, waar meer dan 1200 vrouwen zijn ondergebracht, ontbreken 8 maanden lang alle medicamenten. — Gedurende de bezetting functionneren naast Medan de hospitalen Laras, Petoemboekan, Siantar, Kisaran, Wingfoot, T.Slamat en Bangkattan. — 1 Augustus richt Ned.-Ind. Regering in Australië de Ned.-Ind. Gouvernements Import- en Exportorganisatie (Nigieo) op; vangt werkzaamheden op Merauke aan.

1944 Duizenden koelies van de ondernemingen weggehaald voor werk aan wegen en spoorwegen (spoorweg Burma en Pakan Baroe-Moeara). — Op 26 Juni ss. „Van Waerwijck" getorpedeerd in Straat van Malakka; ca 180 Europeanen omgekomen; van de overlevenden de zieken naar het Changi-kamp te Singapore, de gezonden naar Pakan Baroe voor aanleg spoorweg. — 8 Maart „Atjehparty", 300 Hollandse en 200 Engelse krijgsgevangenen uit Gloegoer naar Kota Tjané; zwaar werk met tjankol en hakmes; grote ontbering mede door koude. — October terug via Medan naar Soengei Sengkol, 130 km te voet afgelegd. — Twee weken later via Siantar in auto's naar Fort de Kock. — In Juli 1500 vrouwen en kinderen uit Poeloe Brayan naar Gloegoer. — Gezinnen St. Jozefschool gescheiden; vrouwen naar vrouwenkampen, mannen naar Soengei Sengkol en Padang Halaban. — In October vrouwenkamp van Lawe Si Galagala overgebracht naar ond. Belawan-Estate, mannen uit Atjeh naar Si Ringo

Ringo. — Vanaf Sept./Oct. alle mannen uit Soengei Sengkol ook naar Si Ringo Ringo, dat ca 1800 zielen telt. — Smokkelen van voedsel niet meer mogelijk; meest beruchte kamp vnl. door bacillaire dysenterie. — Wegens gebrek aan kolen gasfabriek van N.I.G.M. te Medan buiten werking. — Mannen uit kampen Belawan-Estate en Soengei Sengkol richten in najaar werkkamp Aek Pamienke bij Rantau Prapat, bestemd voor vrouwen, in. — 1 September opgericht als afd. van het Dep.E.Z. het Nederlandsch-Indisch Rubber Fonds; doel rubberrehabilitatie; is single buyer en single seller van rubber; hoofdkantoor Batavia, bijkantoor o.a. te Medan. — Door Ned.-Ind. Gouv. te Brisbane Opium-regie afgeschaft; Opium-ordonnantie ingetrokken.

1945 Wekenlang zijn Japanners bezig groepen vrouwen uit P.Brayan, Gloegoer en Belawan-Estate in nachttransporten naar Aek Pamienke over te brengen. — Vrouwen bewaakt door Heiho's (Indon. militie) en door Soekarela's (Indon. vrijwilligers). — Ten laatste op 3 emplacementen 10 hongs, waarin ca. 5000 vrouwen en kinderen zijn ondergebracht. — Medische hulp laat, ondanks zorg vrouwelijke doktoren, door gebrek aan medicamenten, veel te wensen over. — Ca. 40 % van alle bewoners der kampen lijdt aan hongeroedeem. — Beheer Ajer Beresih sedert 1943 in handen van Jap. barbier gaat in Maart over aan Indon. opnemer B.P.M. — Japan capituleert op 24 Augustus. — Twee maanden lang gezagsvacuum. — Tien dagen na dag van capitulatie mogen de mannen uit kamp Si Ringo Ringo de vrouwen in Aek Pamienke bezoeken; emotievol wederzien. — Zwitserse Consul te Medan, de heer A. Amsler, organiseert (later in samenwerking met Int. Roode Kruis) hulp-actie, waarin ook Chinezen, Br.-Indiërs, Inheemsen en Denen zitting hebben;

giften stromen uit alle groepen der bevolking binnen; onderafdelingen gevestigd op diverse plaatsen ter Oostkust, Westkust en Atjeh. — Alle geïnterneerden moeten in hun kampen blijven. — „Advance-party" van de Engelsen onder Major Jacobs, voorts plv. gouverneur Dr. J. W. Beck en Res. F. J. Bruggeman uit Si Ringo Ringo neemt toestand te Medan op. — 30 September eerste convooi van 40 man technici naar Medan; kort daarna volgen telkens groepen van 300 man. — Witte Sociëteit ontvangstcentrum. — In Polonia Rapwi-kamp ingericht, waar 12.000 mensen worden saamgebracht. — Kampleider eerst Ass.-Res. Ablij, later opgevolgd door Ass.-Res. Brouwer e.a. — Kamp verdeeld in 8 à 9 wijken, beheerd door: kamphoofd, wijkhoofden, blok- en huishoofden. — Medan-Bulletin onder redactie van hh. A. P. A. A. Besnard en Lt. W. S. B. Klooster verschijnt als gestencild nieuwsblad. — Op 17 Augustus proclameert Soekarno onafhankelijkheid van de Republiek, nadat een Comité van 20 leden een ontwerp Grondwet gelegaliseerd heeft, dat is samengesteld door een Constituante van 60 anderen. — Medio September begint massaal medisch werk ter Oostkust. — Ernstige patiënten naar hospitalen Wingfoot en Aek Pamienke. — Hoofd Rapwi, Medical Service Singapore, zendt Off. v. Gezondheid 1ste kl., F. F. L. Lingen en 6 andere doktoren. — Gem. Ziekenhuis en St. Elisabeth-ziekenhuis in handen der Indonesiërs; hulpziekenhuizen in Ger. Kerk en enkele particuliere woningen; in Deli Proefstation Chin. kraaminrichting en laboratorium, omdat Path. Lab. Inheems is. — Distributie medicijnen uit Centraal Amacab-D.V.G.-apotheek, gebouw Rathkamp. — Hygiënische noodtoestanden in Kamp Polonia. — Ajer Beresih richt noodwatervoorziening in het kamp in. — 4 October dr. H. J. van Mook op Java. — Nica als onderdeel van het K.N.I.L. ingesteld, waarin Ned. Bestuursambtenaren als Staff-

Officer of Commanding Officer fungeren. — De naam „Nica" (Neth. Indies Civil Administration) ult. October vervangen door „Ama-cab" (Allied Military Administration, Civil Affair Branch). — De „Rapwi" (Rehabilitation Allied Prisoners of War and Internees) internationaal georiënteerde afdeling van Geallieerd Hoofdkwartier. — Onderdeel daarvan K.D.P. (Kantoor Displaced Persons) zorgt voor bevrijde krijgsgevangenen en geïnterneerden. — Eerste Hoofd Rapwi ter Oostkust kapt. J. J. A. van der Lande, later opgevolgd door Ass.-Res. H. Morison e.a. — Begin terreur in Atjeh, waar oeleëbalangs vermoord. — Japanners onder toezicht Engelsen, bewaken kamp Polonia. — 10 October betrekt Br.-Indische 26-th Indian Division, groot 5000 man, onder Maj. General R.C.O. Hedley D.S.O. de wacht te Medan. — Br. hoofdkwartier gevestigd in Medan-Hôtel, vervolgens pension Astoria, weer later gebouw Ned. Handel Mij. — Geen Europeaan woont buiten enclaven. — Ned.-Ind. Scheepvaart-Organisatie neemt sinds October gehele scheepvaart in Archipel onder contrôle. — In December herhaaldelijk schietpartijen in en om Poloniakamp. — Republikeinen en extremisten houden Medan bezuiden spoorlijn T. Tinggi bezet. — In November brengt Mr. Tengkoe Md. Hassan, Rep. Gouverneur van Sumatra, zetel van Rep. bestuur van Medan naar Siantar over; Mr. Joesoef blijft als Rep. burgemeester te Medan achter. — Oprichting Algemene Werkers-Associatie door hh. Hogenboom en Logeman te Medan; later overgebracht naar Batavia. — Chinezen richten Veiligheidscorps Poh An Tui op. — Drie lagere scholen in kamp Polonia in December geopend; leerlingen brengen eigen leermiddelen mee. — Totale rubbervoorraad Gewest ca. 40.000 ton, uitgebreide smokkelhandel. — De in Augustus 1945 aanwezige 80.000 pn. tabak van oogst 1941/42 zijn illegaal naar de

Overwal afgevoerd; later belangrijk deel daarvan nog opgevangen te Singapore. — Spoorweg D.S.M. met uitzondering emplacement Belawan-Oceaanhaven in handen der Republikeinen. — P.T.T. sinds October in functie na postbehandeling gedurende voorafgaand régime door postkoeriersdienst, Roode Kruis, Rapwi en „Veldpost". — Algemene Bibliotheek te Medan gevestigd op initiatief Rapwi O. en O., ontstaan uit vroeger aanwezige boekenverzamelingen.

1946 Diverse handelsorganisaties door Ned.-Ind. Regering in samenwerking met importeurs en exporteurs gesticht: de in 1943 genoemde Nigieo sticht in Nederland de Nirio; de Nirtio verzorgt technische import; de Vinip sticht op verzoek der Reg. in Amsterdam de Nigevo; 31 Mei ontstaat in Batavia de Oveip, die geleidelijk de Nigieo-taak overbrengt naar part. handel; semi-ambtelijk ontstaat hieruit de nieuwe A.I.O. (de oude stamt van 1941). — Sedert Maart verschijnt Bulletin gedrukt; van 1 Jan. af voert de heer Besnard de leiding. — Dr. Lingen ter Oostkust in Febr. opgevolgd door Dr. A. W. Verhoef als eerste- en Dr. J. W. R. Everse als tweede man. — Off. v. Gez. 1e kl. M. J. Averes leider Milit. Medische dienst. — Hospitaal Deli Maatschappij wordt militair hospitaal. — Medanse H.B.S. opent in Febr. weder haar deuren. — Extremistische terreur in Maart over gehele Oostkust; tal van Zelfbestuurders, radja's, tengkoes en datoeks slachtoffer. — Enkele Sultans en andere hoge functionnarissen geïnterneerd in Siantar. — Groot tekort aan rijst en maïs voor koeliebevolking. — Van rubberareaal blijkt ca. 14 % gerooid of gekapt; van het oliepalmareaal 16 %. — Algemene distributie van goederen door Roode Kruis; Welfare-actie, waaruit Ama-cab winkelbedrijf in 10 toko's te Medan. — Ontvordering schepen

stoomvaartlijnen in Maart; vrachtdienst Nederland hervat. — 28 Schepen van 7 maatschappijen verzorgen repatriëring; een jaar na capitulatie 8000 van 12.000 personen uit Rapwi-kamp geëvacueerd; repatriërenden in Attaka uitgerust door Comité „Nederland helpt Indië." — Ingesteld een Directoraat Luchtvervoer na luchtvervoer door 18de en 19de squadron en Marine Luchtvaartdienst. — Alle vliegtuigen in Pool Vliegtuig Transport Groep. — Juli 1946 reeds 30 plaatsen met Batavia verbonden; verkeer viervoudige van Knilm in 1940 en 1941. — In Medan regelt eerst Rapwi K.D.P., sinds 14 Augustus Ama-cab luchtvervoer. — Nederlandse bankinstellingen in Maart heropend. — Engelsen vorderen rollend materieel D.S.M. voor traject Medan-Belawan; bezetten centr. werkplaats Poeloe Brayan. — Medio het jaar verbetering op geneeskundig gebied te Medan, 6 Juni Path. Lab. in Eur. hand onder directie Dr. Esseveld; ook St.-Elisabeth Ziekenhuis weer onder Eur. leiding. — Roode Kruis-teams doen uitmuntend werk. — Buiten Polonia-kamp kleinere enclaven als Medans Warenhuis-, Deli Mij.- en Helvetiakamp; in Arcadië-kamp neutrale buitenlanders. — In Juli Apotheken van poliklinieken opgeheven; medicijnen op recept uit Centr. Ama-cab-D.V.G. apotheek. — Algemene Volkscredietbank te Medan heropend, nadat sinds 3 Oct. 1942 Jap. „Syomin Ginko" heeft gefunctionneerd. — Eerste nummer van Mil. weekblad „De Klewang" verschijnt Juni. — Bij aanvang cursus 1946/47 7 lagere scholen te Medan in werking. — Op diverse conferenties Neêrlands politiek besproken: o.a. 23 April „De Hooge Veluwe" 16 Juli Malino; 1 October Pangkal Pinang; November Linggadjati (overeenkomst geparafeerd 15 November); tenslotte 18 December Den Passar. — Nibeg opgericht in Batavia en Amsterdam. — „Persaudaraän kita" o.l.v. Dr. T. Mansoer behartigt belangen Indonesiërs, ijvert

voor samenwerking Indonesiërs en Nederlanders; „Gaboengan Iboe Indonesia" o.l.v. Mevr. Abas, bevordert analoog belangen der vrouw; treedt toe tot „Persaudaraän kita". — Medio het jaar Rapwi/K.D.P. over naar Ama-cab; 30 Nov. Ama-cab vervangen door Tijdelijke Bestuursdienst (T.B.); snelle mutaties Bestuur volgen: na Kol. Bruggeman en dr. Brouwer komt D. M. Hollestelle, tot op 12 Dec. Mr. J. Gerritsen definitief Hoofd T.B. — Medio Juli Kol. P. Scholten Territoriaal-, tevens Troepencommandant Sumatra, voordien Troepencommandant; organiseert als opvolger van Overste Pel de Z-brigade. — September belangrijke uitbreiding beveiligde zône te Medan; toch blijft Medan aanvankelijk nog geblokkeerd; demarcatielijn dwars door Z.O. deel der stad. — 14 October op Java Bestand gesloten tussen Geallieerde en Inheemse strijdkrachten. — Voortdurende schermutselingen in en om Medan; buurt Sultans-paleis centrum. — Geleidelijk Ned. stellingen naar buiten geschoven. — 25 October trekt belangrijk contingent Ned. militairen Medan binnen; er volgen er meer; ook de Luchtmacht verschijnt. — Na accoord over Mil. Bestand twee Comité's op Sumatra ingesteld: Joint Truce Committee (militair) o.l.v. Lt. Col. Reid en Joint Civil Affairs Committee (civiel) o.l.v. Lt. Kol. Van de Velde; in beide hebben Nederlanders, Engelsen en Indonesiërs zitting; voorts subcommissies ingesteld. — 18—21 Nov. overgave Brits Commando Gen. Hedley aan de Nederlanders (kol. P. Scholten); ult. Nov. Britse troepen teruggetrokken; 65.753 Japanners in één jaar afgevoerd van Sumatra; 550 Jap. vastgehouden als oorlogsmisdadigers, gegrepen door het War Crime Investigation Team; 550 Jap. gedeserteerd. — Ned. missie naar Rep. bewind te Siantar voor technische uitvoering bestandsovereenkomst. — In Dec. overeenstemming over demarcatielijn te Medan; desondanks herhaalde woordbreuk van

Indonesische zijde. — Zeer ernstige incidenten, o.a. provocatie aan Djalan Antara en in Serdangkwartier, door Ned. militaire actie afgestraft. — Telefooncentrale D.S.M. in handen Ned. militairen. — Sultan van Deli, vrij gebleven van terreur, reist October met zijn broeder via Malakka naar Nederland. — Belawan-geul dichtgeslibd. N.I.S.O. opgeheven, 1 Oct. geregelde lijndiensten K.P.M. ingesteld. — Voor gezamenlijke rekening grote tabakmaatschappijen op Helvetia 200 velden tabak in grond gebracht, beschermd door Ambonese en Menadonese militairen (voorlopers Medan-bataljon Inf. VI) onder Maj. Maris. — Eerste na-oorlogse loonconflicten; Chinezen staken te Medan. — Niwin in Augustus opgericht. — November ingesteld Dienst van Sociale Zaken; o.a. ressorteren hieronder Afd. Arbeid (Inspectie, Veiligheidstoezicht en Verzorging Arbeidsreserve) en Afd. Sociale Zorg (Maatsch. Werk, Burger Welfare, K.D.P., Kolonisatie en Emigratie). — Ondernemersraad voor Ned.-Indië bestaat 25 jaar. — Initiatief J. Franse tot heroprichting Handelsvereniging te Medan. — Amerika en China vestigen weer consulaten te Medan. — Motortransportdienst (M.T.D.) exploiteert te Medan stadsbussen. — Geldzuivering Jav. Bank; Jap. invasiegeld na 31 Oct. niet meer geldig; Republiek voert Java-roepiah in. — L.V.D. voert 1 October Radio-Omroep in; alg. omroepleider Res. Kapt. Wm. S. B. Klooster; techn. leider Vaandrig J. C. Hopman; omroeper C. Hooykaas. — De heer Klooster hoofdredacteur Medan-Bulletin inplaats van heer Besnard, die repatrieert. — Anglo-Dutch club, genaamd „De Soos" in gebouw H.V.A. opgericht. — Elders te Medan diverse tehuizen en mil. clubs. — Er begint een intensieve sportbeoefening speciaal onder de militairen. — Japanse overwinningszuilen overal vernietigd.

1947 Ned. stellingen te Medan Nieuwjaarsmorgen door Rep. leger beschoten; zuiveringsactie, Sei Sikambing, Mariëndal, Padang Boelan en Gedong Djehore door Ned. troepen bezet. — Weg Medan-Belawan in convooi bereden. — 1 Januari Rapwi-kamp opgeheven. — A.M.V.J. opent o.l.v. de heer A. Peters Jr. definitief A.M.V.J.-Welfare-Club voor militairen en burgers in Witte Sociëteit te Medan. — Republiek voert in Maart Sumatra-roepiah in. — Ingesteld de figuur van Regeringscomm. v. Bestuursaangelegenheden; eerste Recomba v. Nd. Sumatra: Dr. J. J. v. d. Velde. — Reeks bestaande verordeningen treedt opnieuw in werking. — Republiek vindt toegang tot de Veiligheidsraad; roept bemiddeling V.N. in. — 25 Maart ondertekening overeenkomst Linggadjati. — Politionele actie 21 Juli tot 5 Augustus. — Gehele Oostkust van Wampoe tot Asahanrivier benevens hoogvlakte bezet. — Diverse ontvoerde bevolkingsgroepen bevrijd; ook Sultan van Langkat e.a. Zelfbestuurders. — Comité uit volksbeweging o.l.v. dr. T. Mansoer verzoekt erkenning als Daerah Istimewa Soematera Timoer. — Adres aangeboden door heer Djomat Poerba ontvangen door Recomba, Terr. t. Tr. Cdt. en Hoofd T.B. — Overeenkomstige volksdemonstraties elders in Gewest. — Comité D.I.S.T. erkend als voorl. vertegenwoordiging, omgezet in Voorlopige Raad. — Wordt bijgestaan door Adviseurs Förch en Van Gelder. — De staatkundige eenheid Sumatra Timoer wordt Negara Soematera Timoer; dr. T. Mansoer Wali Negara. — Kol. P. Scholten in December bevorderd tot Gen. Majoor. — Begin rehabilitatie der agrarische en economische organen. — Afgekondigd Ordonnantie ondernemings-landbouwproducten; instelling Centr. Verkoop-Org. van Ond. landbouwprod. (C.V.O.). — Verplichte aanmelding ondernemingsproducten. — Dep. E.Z. stelt vertegenwoordiger te Medan aan, die bijgestaan

wordt door plaatselijk gekozen adviseurs. — Centrale leiding voor goederen- en voedselvoorziening te Medan, alsmede rayon-vertegenwoordigers elders. — Medici ter Oostkust werken onder hoge druk; belangrijk tekort aan geneesmiddelen, verplegingsmateriaal, instrumenten en litteratuur. — Koningin Emma-Kliniek, leprozerieën, Gem. Ziekenhuis te Medan en tal van ondernemingshospitalen opnieuw onder Eur. beheer. — Opnieuw centralisatie van Pathologisch Laboratorium-werk .— Rode Kruis verzorgt vooral na politionele actie duizenden vluchtelingen; op grote schaal voedsel en kleding verstrekt. — Tal van Mobiele Teams doorkruisen Ned. gecontroleerd gebied; op poliklinieken duizenden mensen geholpen. — Mr. Djaidin Poerba volgt Mr. Moh. Joesoef op als burgemeester van Medan; deze wordt bijgestaan door dr. Th. H. M. Loze, Adviseur voor Gem. Zaken. — In Pem. Siantar fgd burgemeester de heer F. Loemban Tobing; in T. Tinggi Tengkoe Hasjim. — Z.H. Amaloedin Sani Perkasa Alamsjah, Sultan van Deli in October overleden; opgevolgd door zoon Tengkoe Otteman als Sultan Osman Alsani Perkasa Alam. — Indische Ondernemersbond herdenkt 11 November in aanwezigheid Lt.-G.G., Adviseurs en Dep. hoofden 25-jarig bestaan. — A.V.R.O.S. en D.P.V. na oorlog handen vol werk, o.a. met regeling Arbeidsverhoudingen, beide organisaties vertegenwoordigd in Batavia. — Avros-taak zeer uitgebreid, is betrokken bij C.V.O.; heeft ingesteld Rehabilitatie-afd., die vrijgave en beheer ondernemingen behandelt, voert ook beheer over Amerikaanse ondernemingen voor N.I.B.I. — D.P.V. heft eind 1947 Batavia-kantoor op. — Regeling Arbeidsverhoudingen Oorlogsslachtoffers afgekondigd. — Samenwerkende Indische Werknemers-Organisaties (S.I.W.O.) opgericht. — Totaal van 245.840 arbeiders op 198 ondernemingen in 1942 nu geslonken tot 72.430 personen op 128 ondernemingen. — Deli Proefstation en

Immigranten-Asyl der D.P.V. opgeheven. — Eerste groepen Japanse oorlogsmisdadigers berecht door Temporaire Krijgsraad. — Veel vrijgegeven en in beheer genomen ondernemingen weer in exploitatie; ult. Jan. 1948 vrijgegeven: 195 ondernemingen; in beheer genomen: 150, waarvan in exploitatie: 93. — Enorme beschadigingen aan fabrieksinstallaties en gebouwen; plantages verwaarloosd, ten dele gerooid; grondbederf door voedselaanplanten. — Het euvel der onwettige occupatie van gronden heeft de kop opgestoken. — Deli Maatschappij en Deli Batavia Maatschappij sluiten langdurige werkovereenkomst. — Gezamenlijke oogst van tabaksmaatschappijen op Helvetia levert 767 pn. op. — Synthetische rubberproductie in Amerika, beschermd door regering aldaar, beheerst prijs van natuurrubber. — Indonesische uitvoer van rubber voor zeer groot deel illegaal. — Van Oostkust-rubber ligt 2/3 van totaal oppervlak van 300.000 ha in Ned. gebied. — 45 Rubberondernemingen in beheer genomen. — Taak van N.I.R.U.B. geleidelijk geliquideerd. — Eind van het jaar 9 palmolieondernemingen in beheer genomen; 5 palmolie-fabrieken weer in werking. — Thee heeft ter Oostkust het meest geleden, 1/3 van het areaal is gerooid; slechts de Martoba-fabriek niet verbrand of beschadigd. — Drie kostbare vezelfabrieken der H.V.A. vrijwel geheel gespaard gebleven; vezelareaal echter van 25.000 ha naar schatting gedaald tot 5000 ha, verdeeld over 5 ondernemingen. — Gebiedsuitbreiding na politionele actie heeft dit jaar vooral invloed op de import, waardoor de handelsbalans van Indonesië nog meer negatief is geworden. — Credietbehoefte sterk gestegen. — Naar schatting 120.000 mensen in Medan; 30.000 in distributie opgenomen; 60.000 Chinezen en 30.000 anderen leven van zwarte markt. — In Juni rijstprijs opgelopen van *f* 6.— tot *f* 9.50 per kg. — Ontregeling van monetaire positie; handel

bemoeilijkt vanwege 4 geldsoorten. — Na politionele actie verbetering in verkeer; in October reeds veel wegen voor burgerverkeer vrij met uitzondering van hoogvlakte-wegen. — Exorbitante prijzen lopen terug; rijstpositie verbeterd. — Grote vraag naar arbeiders voor de cultures. — Enige vooruitgang in dispariteit tussen import en export. — Als complement van de A.I.O. ontstaat „Stichting Invoerplannen en Toewijzingen" (S.I.P.E.T.), die Dir. E.Z. adviseert. — Bemoeienis Nigieo met export 1 October beëindigd. — In Singapore opgericht Commissie Opsporing Ned.-Ind. Eigendommen (C.O.N.I.E.). — Handelsvereniging te Medan houdt 20 Maart weer eerste ledenvergadering. — Door C.V.O. 4000 ton rubber, 800 ton palmolie, 700 ton vezel en 400 ton gambir verzameld en geëxporteerd. — België, China, Denemarken, Groot Brittannië en Ierland alsmede Zwitserland bezitten weer consulaten in Medan. — Toestand spoorweg bevredigend; D.S.M. treft 9 locomotieven en 200 wagons in goede staat aan. — In de loop van het jaar opnieuw geregeld treinverkeer van Medan naar T. Balei, Siantar en T. Poera. — Tijdelijk stoornis in verkeer T. Poera door opblazen op 28 September van brug over de Batang Serangan. — Belangrijke toeneming goederenvervoer. — Motor Transport Dienst (M.T.D.) heeft na politionele actie ook vertegenwoordigers in Bindjei, Belawan, T. Tinggi, Kisaran en Siantar. — D.S.M. opent met A.V.R.O.S. een transportdienst (D.A.T.) voor ondernemingsproducten. — D.A.C. herneemt oude plaats; beschikt nog over klein kapitaal. — Medio het jaar voert K.P.M. frequentie T. Priok—Belawan op tot 3 afvaarten in 4 weken; voorts kustvaartdienst T. Balei—Belawan ingesteld. — K.P.M. draagt buitenlandse lijnen over aan Java-China-Japan-lijn. — Nieuwe naam der laatste maatschappij: Kon. Java-China-Paketvaartlijnen N.V. — Rott. Lloyd krijgt praedi-

caat „Koninklijke"; m.s. „Willem Ruys" in dienst gesteld. — Opgericht Departement voor Scheepvaart. — Kort na politionele actie reeds postkantoren in Bindjei, P. Siantar, Arnhemia, T. Tinggi, L. Pakam, Kisaran en T. Balei geopend. — Telefoon D.S.M. tegen eind van het jaar interlocaal practisch geheel hersteld. — 30 Maart opening nieuwe stationsgebouw vliegveld Medan; feestelijk ingewijd met vliegdemonstraties K.L. — K.L.M. voert van Augustus af interinsulair verkeer voor rekening en risico Ned.-Ind. Gouv. — Malayan Airways Ltd. opent in September een dienst Medan—Singapore v.v. en November een dito Medan—Penang. — Raffinaderij van de „Koninklijke" te P. Brandan blijkt voor groot deel in de as gelegd; P. Brandan blijft nog onbereikbaar. — Industriële opleving in Medan bevorderd door credietlicenties. — Toestand gasbedrijf N.I.G.M. te Medan meegevallen. — Electriciteitsbedrijf vindt Diesel-aggregaten terug; hoog- en laagspanningsnetten echter zeer geleden; stagnatie in voorziening van lampen, zelfs van kleine capaciteit. — In December ook te P. Siantar electr. stroomlevering hervat. — Ajer Beresih hervat medio Juni waterlevering te Medan; lekkages in buizennet enz. veroorzaken veel verlies. — Medio het jaar zes grote bankinstellingen in Medan opnieuw in functie; clearing tussen de banken weer ingesteld. — Toeneming geldcirculatie duidt op rehabilitatie. — Na politionele actie bevrijde streken in Ned.-Indië geheel in belastinggebied opgenomen. — Overgangs-uitvoerrecht ingesteld. — Algehele onderwijs-hervorming; Lagere School met zes klassen; voor M.O. een nieuw type Middelbare School, verdeeld in driemaal twee klassen; na twee klassen mogelijkheid tot overgang naar middelbare vakscholen; in twee hoogste klassen voorbereiding voor Hoger Onderwijs. — Aantal scholen in N.S.T. breidt zich snel uit, echter dringend tekort aan onderwijskrachten. — Voor

militairen opent Dienst Vorming o.a. nood-avond H.B.S.-B. — Diverse cursussen voor Bahasa Indonesia ingesteld. — Kerkdiensten van allerlei richting vinden geregeld voortgang in bestaande kerkgebouwen. — Op litterair gebied treedt Wm. S. B. Klooster sedert 1946 op de voorgrond als dichter en prozaïst. — Onder ausp. Niwa treden tal van cabaret-gezelschappen op; Prins Hendrikkapel onder ausp. Dienst Welfare Aug. en Sept. ook ter Oostkust; een vijftal Welfare-bands verzorgen muziek. — In Juni Oost-Sumatra Voetbal Bond weer opgericht; stelt competitie in voor 37 elftallen. — Ook Medan Hockey Bond, M.T.C. en Med. Zwemvereniging meest op initiatief „sport-officier" Kapt. Berends herrijzen. — Afd. Medan Ned. Ind. Jagersgenootschap opgericht. — Padvinderij herleeft eveneens. — Oranje-feesten op traditionele wijze gevierd, opgeluisterd door militaire parades. — Java-tijd volgens Stbl. 1932 No. 142 weer ingevoerd. — Diverse bioscopen opnieuw in bedrijf gesteld. — 1 November Barisan Pengawal, veiligheidscorps van N.S.T., opgericht o.l.v. de heer Djomat Poerba. — Op de ondernemingen gewapende ondernemingswachten ingesteld kort na inbeheerneming. — D.S.M.-telefoonbedrijf heeft reeds 12 van 21 telefooncentrales weer in dienst gesteld.

1948 Begin 1948 hoofdverkeerswegen met uitzondering wegen naar hoogvlakte voor verkeer vrijgegeven. — In Jan. geïnstalleerd een Advies-college voor Gem. Medan, waarin vier voornaamste bevolkingsgroepen vertegenwoordigd; Dr. Loze treedt 4 maanden later als adviseur af. — Delische Kunstkring (D.K.K.) weer opgericht; aanvankelijk nog samenwerking met Witte Sociëteit. — De heer A. Peters Jr. richt 17 Jan. te Medan de Volksuniversiteit Medan op; eenvoudig karakter. — Dr. H. Kolkman, Voorz. Avros, repatrieert in Januari en draagt

presidium over aan Mr. C. C. J. Maassen. — R.C.M.A. herdenkt 8 Jan. feestelijk 40-jarig bestaan. — Geïnstalleerd te Batavia Commissie voor Arbeidsaangelegenheden. — Eind Febr. begint slibzuiger „Celebes" uitdiepen en verbreden vaargeul voor Belawan; na 10 mnd. geul 8 m diep en 70 tot 100 m breed. — Militair Verlofscentrum Polonia 27 Maart geopend. — Kantoor Regeringsadviseur voor Politieke Zaken (Dr. J. J. v. d. Velde) 1 April opgeheven. — Regeling staatkundige organisatie N.S.T. 27 Jan. in Staatsblad. — Mr. J. Gerritsen treedt als Recomba af. — Dr. M. Brouwer Commissaris van de Kroon voor Sumatra. — N.S.T. georganiseerd: Vertegenw. Raad van 40 leden; College van Gedelegeerden van 7 leden; Kabinet Wali Negara ten hoogste 5 leden; 7 Departementen. — Plechtige Bestuursoverdracht op 15 Maart in presentie Landvoogd; uitgebreide volksfeesten 13—18 Maart; ca. 100 officiële gasten. — 23 Maart draagt Mr. J. Gerritsen, Recomba en fd. Comm. v. d. Kroon, het bestuur over aan Tengkoe Hafas. — Negara geeft een staatscourant, Warta Rasmi, uit. — Tal van overdrachtsbesluiten volgen nu. — Bestuur Witte Sociëteit opent 12 Maart nieuw gebouw, de voormalige Bombardiersdoelen achter vroegere Deli-Proefstation. — In Siantar heroprichting Int. Simeloengoen-Club in April, voorlopig nog in Siantar-Hôtel. — In Medan veel Indonesische handelshuizen opgericht. — Voorts herrezen: De Chinese Handelsvereniging en de Indian Merchants Association. — Opgeblazen brug over Batang Serangan hersteld, waardoor T. Poera weer per spoor bereikbaar. — K.P.M. stelt in Maart voor het eerst weer weekdienst met Java in. — 23 April Sultan van Langkat, Sultan Mahmoed Abdul Djalil Rachmat Sjah, overleden. — Zelfbestuurders plegen overleg met H.V.K. over toekomstige positie; studiecommissie ingesteld. — Op 5 Mei 25 jaar geleden eerste

radio-telegrafische verbinding Indië—Nederland. — Legercommandant, Gen. S. H. Spoor, op 25 Mei overleden; 8 Juli opgevolgd door Lt.-Gen. D. C. Buurman van Vreeden. — Algemene Bibliotheek te Medan en Openbare Leeszaal resp. 26 Mei en 10 Juni voor publiek geopend. — Kisaran-Club op 1 Juli heropend. — In Juli begint baggermolen „Hercules" uitdiepen haven Belawan; kapseist door aanvaring in nacht van 14 op 15 Aug.; Sept. neemt „Chungking" taak over; resultaat in 3½ mnd. 8 m water langs kade. — Bergingsvaartuig „Triton" van Marine begint o.a. wrakken gezonken „Lematang" van K.P.M. en Eng. schip „Raub" op te ruimen. — Conversie-bureau herrijst; voorts Bureau Landinrichting opgericht. — In Juni Ordonnantie onrechtmatige occupatie van gronden. — Kwestie ladanggrond in Negara-raad behandeld. — Bureau Landinrichting adviseert verdeling Negara-gebied in 5 stroomgebiedstelsels; wil tabaksondernemingsareaal terugbrengen van 255.000 ha tot 140.000 ha en areaal overjarige cultures van 265.000 ha tot 175.000 ha. — 1 April Chin. Veiligheidscorps Poh An Tui opgeheven. — K.P.M. vaart in Maart de Bilah-rivier op en bereikt in April langs de Berumun Kota Pinang. — 11 Mei stelt deze maatschappij weer snelle bootverbinding Belawan—Priok in, aanvankelijk met m.s. „Maetsuycker". — Relatie D.K.K. en Witte Sociëteit verbroken, voortaan gescheiden lidmaatschappen. — Te Medan opgericht The Medan Music Circle onder leiding Mevr. Lemye; organiseert herhaaldelijk concerten met orkest en solisten. — In Juni opgericht te Medan de Indonesische Textiel Bond Medan. — Op 3 Aug. radio telefoonverbinding Medan—Nederland weer opengesteld. — „Deli Courant" en „Sumatra Post" geven met ing. 1 Juli gecombineerd dagblad uit: „Het Nieuwsblad voor Sumatra", hoofdred. Wm. S. B. Klooster; het van Regeringswege uitgegeven „Medan Bulletin" vervalt. — Begin

gemaakt met terugzending Ned. troepen naar Holland. — Barisan Pengawal na instelling N.S.T. eerst onder instructie Overste F. J. W. F. M. Supheert, later onder Overste J. H. Tijman. — In Simeloengoen en Karo-Bataksgebied ca. 80 % der bevolking teruggekeerd. — Medio 1948 duidt terugloop polikliniek-bezoek op vooruitgang algemene gezondheidstoestand. — In Mei te Medan 5, daarbuiten in Negaragebied 48 poliklinieken; met aanwezige doktoren en verplegend personeel moet gewoekerd. — T.b.c.-bestrijding weer in handen der Ver. t. b. der t.b.c. in samenwerking D.V.G.; burgemeester van Medan voorzitter; aantal t.b.c.-lijders tussen 50.000 en 80.000. — Plaatselijk Medische Coördinatie-commissie ingesteld. — Vanwege pokkengevaar ca. een half mln. mensen ingeënt. — Consultatiebureau voor zuigelingen te Medan geopend. — Leprozerieën in handen Afd. Volksgezondheid Dep.C.Z. — Kindertehuis Leger des Heils in Juni heropend. — Postspaarbank herdenkt 1 Juli 50-jarig bestaan. — Ver.v.A.i.D. opgenomen in S.I.W.O. — In Juli Vrijzinnig-Christelijke werkgemeenschap weer herleefd. — 3 Juli op D.P.S.-terrein golfbaan geopend met 7 holes. — Per 1 Aug. geen herstelklassen meer voor L.O., Mulo en H.B.S. geopend; te Medan door gezamenlijke part. schoolverenigingen concordante H.B.S. opgericht. — Algemeen gebrek aan ruimte en leerkrachten bij het onderwijs. — Aan 28 militairen wordt in Juni en aan 14 in December door Vormingscentrum einddiploma H.B.S. uitgereikt. — Medanse Schoolver. heropent 1 Aug. Neutr. Lagere School met voertaal Nederlands. — Te Siantar internaat H.V.A. 15 Aug. herrezen. — Lagere School met Nederlands als voertaal behalve te Siantar eveneens geopend te Bindjei. — A.M.V.J. opent internaat voor leerlingen middelbare en lagere scholen van ouders buiten Medan woonachtig. — 50-Jarig Regeringsjubileum H.M. Kon. Wilhelmina en Inhuldiging

van H.M. Kon. Juliana met uitbundige feesten van 28 Augustus tot 6 September gevierd. — In October Prot. internaat te Medan geopend. — Op 4 plaatsen der Negara o.a. cursussen voor volksonderwijzer. — T. M. Arendsburg bouwt door materiaaltekort Europeanen-woningen uit bamboe, bilik, triplex en atap. — Sleepboot „Ciska" van N.I.S.H. arriveert October in Belawan. — Op onderneming Poengei in October tehuis voor ouden van dagen e.a. door Dep.v.C.Z. geopend. — Van hydrologische bosreserve blijkt 15 à 20 % verdwenen; van productiebossen 20 à 25 %; totale bebossingspercentage ter Oostkust van 40 % op 28 % gedaald. — Nieuwe Legercommandant bezoekt 23 October Deli. — Loge Deli herdenkt 60-jarig bestaan met plechtige bijeenkomst. — Dr. H. J. van Mook treedt 3 Nov. af als Lt.-G.G.; opgevolgd door Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon, Dr. L. J. M. Beel. — V.E.D.A. hervat in December in Poerwakarta werving contractarbeiders; aanmelding via Republ. arbeidsbureaux. — Inlichtingsdienst D.P.V. opgeheven; vervangen door Bahagian Urusan Sosial. — 9 Nov. Medan Golf Club gerehabiliteerd. — Monument eerste Indië-vlucht Van der Hoop op 20 November opnieuw onthuld. — Delische Klei-Industrie N.V. op 22 November officieel heropend. — Delische Jachtclub te Belawan 9 December herrezen. — In nacht 18 op 19 December tweede politionele actie begonnen, Zd.-Asahan en hoogvlakte in enkele dagen geheel bezet. — In Zd.-Asahan blijkt ruim 12 % van het rubber- en 26 % van het oliepalm-areaal verloren gegaan. — Nederlandse scheepvaartlijnen op Indonesië bereiken frequentie van 1939. — 21 Dec. 1948 telefoonverbinding Zd.-Asahan met oud cultuurgebied hersteld. — 22 December officiële heropening gasfabriek te Medan. — Oostkust van Sumatra-Instituut vervangt 21 Dec. „Afd. Deli" door „Comité van Vertegenwoordiging". — Landbouw-

bedrijvigheid ter Oostkust sterk toegenomen; ultimo 1948 177 landbouwondernemingen in exploitatie; aangerichte schade in fabrieksinstallaties en plantages blijkt enorm; lonen en sociale voorzieningen stellen hoge eisen aan kapitaalkracht. — Arbeidsprestatie cultuurarbeiders ver beneden vooroorlogs peil. — Med. Machinefabriek en Deli Tank Bedrijf bezitten eind van het jaar weer resp. 16 en 10 palmolie-laadtanks; R.C.M.A. 6 latex-tanks. — Eind December beslaat ladang-padi areaal 65.000 ha, sawah-padi 20.000 ha. — Electr. bedrijven N.I.G.M. w.o. te Bindjei, T. Tinggi, Brastagi en K. Djahé normaal in functie. — D.S.M.-telefoonbedrijf werkt weer met 16 centrales. — India en Pakistan vaardigen landings- en overvliegverbod voor Ned. vliegtuigen uit; Ceylon en Burma sluiten zich hierbij aan; dienst Indonesië-Nederland door K.L.M. voorlopig gestaakt. — Practisch alle soorten sport dit jaar en volgend jaar beoefend; diverse ontmoetingen met voetbalteams van Overwal, Java en Atjeh.

1949 Rijst-ordonnantie 1948 van toepassing verklaard op N.S.T. — Opgericht de Gaboengan Importeurs Indonesia. — Fusie tussen Indonesische Handelsverenigingen P.E.R.S.S.I. en Persist; nieuwe naam: „Persatuan Dagang Indonesia." — D.A.C. bestaat 14 Januari 40 jaar. — Alle schepen, behalve „Willem Ruys" en „Oranje", kunnen in Belawan al aan de wal komen. — Te Medan opgericht afdeling van het Bijbelgenootschap. — In Januari doet delegatie van 250 afgevaardigden uit Zd.-Asahan en Labuan Batu verzoek, om staatkundig te worden aangesloten bij N.S.T.; Vertegenw. Raad willigt dit verzoek in. — K.L.M. verlegt Jan. tot Juli route Indonesië—Nederland over Réunion; dienst 3 x per week. — Terreur steekt opnieuw kop op: Februari overval Klambir Lima en Kloempang; de heren De Meijere, Fortanier en Oldigs

slachtoffer; algemene beroering; 13 Europeanen en veel loyale Indonesiërs vallen na hen datzelfde jaar tengevolge van directe actie van benden of door landmijnen. — Voorzitter D.P.V., de heer P. W. Janssen, in Maart opgevolgd door de heer A. S. L. Spoor. — Deli ontvangt steeds meer bezoek, o.a. van de Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon, Z.Exc. A. H. J. Lovink. — Dr. M. Brouwer afgetreden als Commissaris van de Kroon voor Sumatra, tijdelijk neemt de heer C. J. H. R. de Waal waar. — In Maart ingesteld het ambt van „Gedelegeerde van de H.V.K."; Mr. H. W. J. Sonius als zodanig benoemd voor Sumatra Timur; de heer De Waal afgetreden. — Na souvereiniteitsoverdracht in December mr. Sonius „Vertegenwoordiger van het Koninkrijk der Nederlanden te Medan". — Vereniging van Huisvrouwen in Nd. Sumatra in Januari herleefd. — Waterleidingbedrijf „Ajer Beresih" herdenkt 40-jarig bestaan op 12 April. — Opgericht bijkantoor van The Pakistan Merchants Association of Sumatra. — 2 Mei opgericht Medanse Korfbalbond. — Conversie van concessies in erfpachten in handen van de Afd. Agrarische Zaken N.S.T., geadviseerd door Bureau Landinrichting. — 4 Mei eerste overgang van landbouwconcessie in erfpacht, t.w. Bukit Melintang; canon vastgesteld op *f* 6,50 per ha. — Vezelfabriek Kota Pinang Cult. Mij. (in liq.) afgebroken. — Varekamp geeft „Varekamps Maandblad voor boekenvrienden" uit, eerste nummer Maart. — In Maart 90.000 ha stroomgebied Deli-rivier reeds landbouw-economisch geanalyseerd. — Ned. Handel Mij. herdenkt 29 Maart 125-jarig bestaan met grootse receptie te Medan. — Eerste Sumatra-conferentie te Medan 28 Maart—2 April; eist in vier resoluties totstandkoming uit gelijkwaardige en gelijkgerechtigde deelgebieden bestaande vrije en souvereine staten van Indonesië; streeft naar krachtig en eensgezind Sumatra. — Tweede Sumatra-

conferentie te Medan 28 Mei; bezwaren tegen B.F.O.; protesteert tegen niet gekend-worden in Van Royen-Rum-overeenkomst; Directorium voor Sumatrabelangen opgericht. — Sumatra-resoluties, zowel in Negara-raad als B.F.O. afgewezen. — Op 28 Juni desondanks contact-commissie gevormd ter behartiging Sumatra-belangen. — 10 April heropent Chinese Katholieke Bond bibliotheek en leeszaal. — Te Medan in Mei een Indian Buddhist Society voor studie Buddhisme opgericht. — 24 Mei opgericht de Stichting Volksuniversiteit Sumatera Timur; stelt cursussen en leergangen op uitgebreide schaal in. — Medio het jaar vroegere namen ressorten van Bestuur hersteld; op het eind Negara gesplitst in 6 Afdelingen: Langkat, Karolanden, Deli en Serdang, Simelungun, Asahan en Labuan Batu. — „Franeker" van K.L.M. verongelukt bij Bombay; 45 inzittenden w.o. 13 Am. journalisten vinden de dood. — 20 Juli Ereveld Nd.-Sumatra op plechtige wijze officieel ingewijd. — 26 Juli oprichting „Nederlandse Vereniging" ter behartiging belangen Ned. groep na souvereiniteitsoverdracht. — Grote contingenten Nederlandse troepen keren in tweede helft van het jaar naar Nederland terug. — Pathologisch Laboratorium voorlopig op oude voet door D.P.V. en A.V.R.O.S. voortgezet. — Hospitalen aanvankelijk onder Overheids-beheer geleidelijk terug naar particuliere burger-instanties. — Voor nieuw- en herbouw ziekenhuizen tekort aan fondsen. — „Gerakan Amal Sumatera Timur" verleent krachtige steun aan bevolking nieuw bezette gebieden. — Sterke opkomst van Indonesische vakverenigingen, overkoepeld o.a. door Serikat Buruh Perkebunan voor tabaks- en Persatuan Buruh Perkebunan voor overjarige cultures. — Motor Transport Dienst (M.T.D.) te Medan ult. Maart opgeheven. — Afd. Medan van Pro Juventute herrijst; van nieuw bestuur Mr. Djaidin Poerba voorzitter. —

S.I.P.E.F. en Anglo Dutch Estates Agency Ltd gaan van 1 Juli af belangengemeenschap aan. — Raad v. Rechtsherstel verkoopt Marihat (vroeger van Marihat Sum. Plantagen Co. m.b.H.) en Doesoen Oeloe (vroeger van Sum. Rubber Plant. Comp. Ltd.) aan Gouvernements Landbouwbedrijven. — Tabak maakt met palmolie, in tegenstelling tot rubber hoge prijzen. — Gevreesde theeschimmel (helopeltis of „blisterlight"), voor het eerst gesignaleerd op Bah Boetong, brengt grote schade aan theecultuur; verbod van uitvoer van levend plantmateriaal uit N.S.T. — Locale ressort van het Cultuurgebied der Oostkust van Sumatra en Plaatselijke Raad van Cultuurgebied in October opgeheven. — Drie vertegenwoordigers N.S.T. opgenomen in Parlement, twee in Senaat van de R.I.S. — Inwonertal van Medan geschat op 193.500, w.o. 3500 militairen; vanwege groot woningtekort 1 Sept. door Gemeente Medan begin gemaakt met bouw van 100 volks- en 40 iets ruimere woningen; Ajer Beresih bouwt 30 woningen voor eigen personeel aan Djalan Radja. — Begroting Medan toont tekort van *f* 2 mln. — Christelijke Jeugdraad te Medan opgericht. — Overval op Klambir Lima en Kloempang brengt 200 arrestanten voor Medanse Landrechter. — Uit gevangenissen en huizen van bewaring in diverse plaatsen massale ontsnapping van gevangenen. — Goederenschaarste en monetaire moeilijkheden voeren tot opstelling „Bijzonder Welvaartsplan"; kernpunt vormt rijstvoorziening. — Na tweede politionele actie prijspeil levensmiddelen belangrijk gedaald, toch blijven prijzen hoog. — Nigieo van 1943 met ing. 19 Juli ontbonden; van begin 1946 tot Mei 1947 buitenlandse handel ter Oostkust in haar hand; sedert onder Kantoor voor de Handel (Mr. R. Nolen). — Kantoor voor Prijsbeheersing te Medan ingesteld; eind Aug. heer P. E. Haenen Hoofd Verbindingsdienst van dit kantoor. — Plantersschoolvereniging op

20 Juli geliquideerd; in 1947 was gebouwencomplex door brand verwoest. — Eind cursus '48/'49 ter Oostkust 92.000 ll. lagere school met voertaal Bahasa Indonesia; 4370 ll. bezoeken lagere school met voertaal Nederlands. — 50 % jeugd der Negara geniet Overheidsonderwijs. — Op 6 Aug. overschrijdt palmolie-export de 10.000 ton. — Te Bindjei op 14 Aug. eerste steenlegging Centraal kampement Barisan Pengawal; corps in Dec. via N.S.T. overgedragen aan Vertegenwoordiger van Veiligheidscoördinator. — Massa-bijeenkomst 17 Aug. op Esplanade ter viering Hari Proklamasi Kemerdekaan; 7 sprekers. — The Pakistan League of Medan op 23 Aug. opgericht. — Radio Medan viert 1 October drie-jarig bestaan met feestuitzending; eind van het jaar neemt Radio-Omroep in Indonesië in Overgangstijd (R.O.I.O.) Radio-Medan over. — K.L.M. herdenkt op 7 October feestelijk 30-jarig bestaan. — Medio October eerste stap tot regeling vrachtvervoer op de weg ingevolge de M.V.O. — Voor de laatste maal vindt executie van een Jap. oorlogsmisdadiger (op 11 November) plaats. — R.C.M.A. opent met Stoomv. Mij. „Nederland" te Amsterdam een latex-tankbedrijf; 12 Nov. verlaat eerste 290 ton latex in bulk, bestemd voor dit station, Belawan. — Commissie van Overdracht bereidt overgang van Ned. Roode Kruis, afd. Indonesië te Medan naar Palang Merah Indonesia voor; personeel belangrijk ingekrompen. — Ds. J. H. Neumann, naast zendingsleraar bekend taal-, land- en volkenkundig specialist der Bataklanden, overlijdt 16 November; vierde in Juli 50-jarig ambtsjubileum. — Leger cultuurarbeiders omvat ca. 98.300 mannen en 52.200 vrouwen. — Ultimo 1949 206 landbouwondernemingen ter Oostkust in exploitatie, waarvan 132 rubberondernemingen. — In het laatste kwartaal stijgen de rubberprijzen; bevolkingsrubber overvleugelt in hoeveelheid ondernemingsrubber. — Nauwe samen-

werking tussen Indon. Inst. voor Rubberonderzoek te Buitenzorg (I.N.I.R.O.), Rubber-stichting te Delft benevens Eng. en Franse instituten; I.N.I.R.O. en Rubberstichting, financieel gesteund door Centraal Rubberfonds, gaan nieuwe laboratoria bouwen. — Handelsbalans Indonesië incl. aardolie in 1948 en 1949 negatief; zonder aardolie in 1948 negatief, het volgend jaar positief; aardolie, rubber, tin en copra belangrijkste uitvoerproducten; N.S.T. omvat 26 % van totale exportwaarde van Indonesië tegen Java en Madoera 21 %. — Uitvoer N.S.T. hoofdzakelijk gericht op Nederland en de Ver. Staten. — Uitvoerhoeveelheid N.S.T. echter 1/3 van vooroorlogse. — Saldo handelsbalans Oostkust in 1948 en 1949 toenemend positief. — Bevolkingsrubber-exportwaarde dit jaar ƒ 21,3 mln.; is tegenover 1948 verdubbeld. — Coprafonds moet nog steeds bijspringen in binnenlandse behoefte aan klapperolie. — In Karolanden komen aardappel-, groenten- en bloementeelt tot bloei; uitvoer van groenten naar Overwal overschrijdt 200 ton in tweede halfjaar. — Goederenvervoer D.S.M. in tonnen heeft vooroorlogs peil bereikt; reizigersvervoer in 1948 1/3 van vóór de oorlog. — Op Aek Na Uli dwingt onveiligheid activiteit boswezen tot stilstand. — Klein-nijverheid leeft ondanks moeilijkheden grondstoffen weer op mede dank zij Bureau Nijverheidsbevordering. — De B.P.M. heeft een proefboring op Poengei ingezet; er is 3 km weg benevens een spoorlijntje van de D.S.M. aangelegd. — Visserij kampt met aanvoer garens en zout; erger nog is verzanding Rokan-monding der haven Bagan Si Api Api; speciale commissie bestudeert havenverplaatsing. — Voor inhaling achterstand passagiersvervoer Indonesië—Nederland huren Ned. scheepvaartlijnen ss. „Asturias" van de Royal Mail Lines Ltd. — Bij K.P.M. ladingvervoer tegenover 1947 verdubbeld; passagiersvervoer dit jaar 418.000 personen. — Vervoer nog volgens Groot-

Archipel Contract; vloot omvat 31 passagiers- en 72 vrachtschepen. — Burgerluchtvaart in Indonesië gaat over naar nieuwe N.V.: „Garuda Indonesian Airways"; R.I.S. en K.L.M. nemen gezamenlijk deel in kapitaal. — Medan-luchthaven voorlopig niet ingeschakeld in route Amsterdam-Djakarta; terrein ongeschikt voor landing Constellations. — Plannen voor luchttaxi-bedrijf met Fokker-toestellen op Nd. Sumatra vervallen door gebrek aan belangstelling. — Te K. Djahé in Dec. een groot sportpark feestelijk ingewijd; o.a. voetbalveld, sintelbaan en overdekte tribune. — In 1949 telt bevolkingsrubber 499 sheetbedrijven. — Tijdens inter-Indon. conferentie te Djokja opgericht de „Dewan Ekonomi Indonesia Pusat", een partic. organisatie.

De Souvereiniteitsoverdracht.

27 December Souvereiniteits-overdracht; van de ruim *f* 6 milliard overheidsschuld van Indonesië wordt door Nederland *f* 2 milliard overgenomen. — Te Medan commando-overdracht van troepen onder Gen.-Maj. P. Scholten op die van Kol. A. E. Kawilarang (Indon. Terr.t.Tr.Cdt. v. Nd. Sumatra). — Hoofdkwartier Kol. Kawilarang gevestigd in gebouw Arnhem, Residentsweg. — Ned. strijdkrachten in Nd. Sumatra binnen rayon Deli en Serdang, een deel van Langkat, Simelungun en Noord-Asahan verzameld onder commando Overste B. H. de Vries. — Op Esplanade radio-uitzending redevoeringen in Paleis te Amsterdam, benevens locale redevoeringen w.o. van Wali Negara. —

Op 29 December breekt wilde staking te Belawan uit, die tot 22 Jan. 1950 duurt; gehele ontwrichting van de invoer, doordat schepen niet worden gelost; rijstlossing uiteindelijk op verzoek N.S.T. door arbeiders D.P.V. en A.V.R.O.S. verzorgd.

1950 Belawan-staking vormt inzet tot loonconflicten gedurende ruim 1½ jaar bij practisch alle groepen van Indonesische werknemers; men zie voor meer volledig overzicht Bijlage I. — Radio-Medan gaat na Souvereiniteitsoverdracht over naar Radio Republik Indonesia; leiding van Kapt. Wortman overgegaan op R. Soeratno Wirjoatmodjo. — Op doorreis naar New Delhi houdt Pres. Sukarno op vliegveld te Medan op 23 Jan. een rede voor 70.000 Indonesiërs. — Wegens amnestie bij Souvereiniteitsoverdracht alle betrokkenen bij overval op Klambir Lima en Kloempang, w.o. de organisator Bachtiar bin Zainal Abidin, in Jan. en Febr. in vrijheid gesteld. — Een vijftig-tal tani's vertegenwoordigend Serikat Kaum Tani Indonesia demonstreren in stilte in Voorl. Raad; eisen meer land voor tani's, ontbinding N.S.T.-raad en herstel status volgens Onafhankelijksproclamatie van 17 Aug. 1945. — Op 16 Jan. demonstratie van enkele honderden Indonesiërs uit Asahan Selatan en Labuan Batu tegen N.S.T. en vóór terugkeer naar bestuur Rep. Indonesia; de leider, Ibrahim Nasution, overhandigt pamflet van deze strekking op kantoor Wali Negara. — Front Nasional Sumatra Timur belegt z.g. bliksemconferentie op 21 en 22 Jan.; roert zich t.a.v. toekomstige status van Sum. Timur; wil Voorl. Raad N.S.T. ontbinden; eist vaststelling positie ambtenaren-non-coöperatoren, verbetering positie arbeiders en boeren, etc. — Na 10 jaar onderbreking loopt de „Oranje" op 30 Jan. Belawan binnen dank zij nautische verbetering haven; feit feestelijk herdacht met lunch van 80 personen, gevolgd door instuif. — Deli Batavia Maatschappij herdenkt op 1 Februari 75-jarig bestaan. — Op 3 Februari tweede oriëntatiereis van 20 planters naar Atjeh. — K.P.M. maakt op 7 Februari eerste reis naar drie havens ter Oostkust van Atjeh. — Op 1 Februari betogen enige duizenden mannen, vrouwen

en kinderen uit Boven-Deli tegen z.g. „dubbel bestuur"; eisen regering van Negara Rep. Indonesia; op initiatief Ikatan Pemuda Indonesia vindt analoge betoging van 200 oud-leden van strijdorganisaties te Pem. Raja, bij Siantar, plaats. — N.S.T.-regering neemt in overleg met Mil. Gouverneur en Min.v.B.Z. van de R.I.S. maatregelen, om een einde te maken aan het z.g. dubbelbestuur; alleen de organen van de R.I.S. zijn gerechtigd, het bestuur uit te oefenen. — Op 13 Februari neemt Voorl. Raad nieuw Kiesreglement aan; van de 50 leden 38 gekozen door de ingezetenen; 12 worden benoemd; in 5 grote plaatsen rechtstreekse, daarbuiten getrapte verkiezingen. — Opening Pelawi-brug tussen T. Pura en P. Berandan, op 12 Febr.; oude verwoeste brug vervangen door Bailey-brug. — Het Comité G.A.S.T. draagt kassaldo groot ƒ 183.000.— op 14 Febr. over aan Dr. T. Mansoer voor sociale doeleinden. — Roode Kruis, afd. Indonesië draagt op 16 Febr. in tegenwoordigheid officials werkzaamheid over aan Afd. Medan van de Palang Merah Indonesia. — 17 Februari verschijnt eerste nummer van een maandblad voor de vrouw: Suwara Wanita Suwarnabumi. — Oostkust van Sumatra Hockey Bond neemt op 26 Februari haar nieuwe veld aan de Beatrixlaan officieel in gebruik. — Kol. Kawilarang op 21 Febr. benoemd tot Gubernur Militer Sumatera Timur. — De Indon. Mil. autoriteiten te Medan vorderen op 27 Febr. 6 schoolgebouwen te Medan, die 1 Maart ontruimd moeten zijn; tezamen met de eerder voor Ned. mil. gevorderde schoolgebouwen, zijn nu 14 gebouwen tijdelijk voor onderwijs verloren; ook alle percelen aan Residentsweg tussen Poloniaweg en Manggalaan zijn ten behoeve van Indon. militairen ontruimd. — Partai Negara Sum. Timur biedt 22 Febr. aan Reg. N.S.T. een resolutie aan van afkeuring over hen, die illegaal de eenheid pogen te verbreken; pleit voor behoud N.S.T. — Partai Nasional

Sum. Timur wil, dat de regeringen van de R.I.S. en van de deelstaten de voorl. grondwet volledig zullen nakomen; vraagt algemene verkiezingen, opdat Voorl. Raad kan worden ontbonden; wil op alle Negara-scholen gelegenheid tot ontvangen Islam-onderwijs. — In Februari Gem. Medan met straal 3 km pokken-besmet verklaard; opnieuw massa-inentingen. — Titel van mr. H. W. J. Sonius: „Vertegenwoordiger van het Koninkrijk der Nederlanden" veranderd in: „Wnd. Commissaris van het Koninkrijk der Nederlanden te Medan". — 13 Maart vindt ingrijpende wijziging deviezen-régime plaats; invoering Certificatenstelsel; Dewan Ekonomi Indonesia Pusat acht maatregel nekslag voor Indonesische importeurs. — 20 Maart volgt geldsanering; bankbiljetten en banksaldi in Indonesië gehalveerd; van eind Oct. af kunnen rechterhelften van bankpapier ingewisseld tegen 3 % Obl. Staatslening 1950; Regering verwacht nu lager prijsniveau gelegen tussen vroegere vrije markt- en officiële E.Z.-prijs. — Door deviezen-regeling R.I.S. staakt de Malayan Airways de dienst Djakarta-Singapore op 21 Maart. — Sport ter Oostkust lijdt verlies door vertrek heer J. J. Berends op 16 Maart; deze heeft zich zowel in militair als in civiel verband (o.a. als sport-officier en leraar lich. opv. H.B.S.) jarenlang uiterst verdienstelijk gemaakt. — Motie R.I.S.-parlement inzake aansluiting Zd.-Asahan en Labuhan Batu bij de Negara Rep. Indonesia met grote meerderheid aangenomen. — Vrijwel dagelijks vinden in Zd. Asahan, Boven-Serdang en elders betogingen voor ontbinding N.S.T. plaats. — Besprekingen met Moh. Hatta en N.S.T.-autoriteiten leiden tot benoeming commissie van onderzoek naar mogelijkheid aansluiting Zd.-Asahan en Lab. Batu bij Rep. grondgebied en event. voorbereiding plebisciet. — Front Nasional beoogt Volkscongres met doel: terugkeer N.S.T. naar Negara Republik Indonesia; in de Karolanden

groeit een begrip voor samenwerking tussen volk en Reg. N.S.T. ondanks politieke tegenstelling. — Tabaksmaatschappijen protesteren bij R.I.S.-regering tegen onwettige grond-occupatie door bevolking; mil. autoriteiten en N.S.T.-regering zoeken maatregelen. — Arbeidsbureau N.S.T. o.l.v. heer E. E. O. de Raadt boekt na 2 jaar succes; het heeft naast hoofdkantoor Medan agentschappen in Siantar, T. Pura en T. Balai; in 1949 zijn 41 % van 3636 werkzoekenden geplaatst. — 25 Maart—1 April Unie-conferentie te Djakarta; drs. Moh. Hatta en Min. v. Maarseveen hoofdfiguren; punten van behandeling liggen op juridisch, staatkundig, financieel, economisch en militair terrein; t.a.v. Irian geen oplossing gevonden. — 1 April vleesdistributie opgeheven. — Te Medan op die datum geopend agentschap van de Reconstruction and Development Bank of Indonesia, genaamd: „Bank Negara Indonesia". — 1 April groots afscheid van Gen.-Maj. P. Scholten; deze draagt commando over Ned. troepen op Sumatra over aan Lt.-Kol. R. M. Dom; plechtige overdracht in gebouw D.S.M.; Lt.-Kol. J. H. Tijman en Lt.-Kol. K. D. Gert van Wijk huldigen afgetredene; bezoek aan Ereveld; Officiersafscheid in Witte Sociëteit, 3 April afscheid in Mil. Hospitaal; Echtpaar Scholten gehuldigd in Ned. Vereniging. — 8 April vertrek Fam. Scholten. — Motie Moh. Yamin tot opheffing deelstaat Sumatera Timur en samenvoeging met R.I. met 73 tegen 11 st. in R.I.S.-parlement 5 April aangenomen. — Tabaksmaatschappijen verklaren zich bereid 86.000 ha concessieareaal af te staan ten behoeve van de bevolking; 22 tabaksconcessies reeds geëxpireerd; rechten van jaar tot jaar verlengd. — Kol. Kawilarang vertrekt 14 April; Chefstaf Maj. Kartakusuma neemt waar tot 29 April opvolger, Kol. M. Simbolon, te Medan is aangekomen. — De tabaksprijzen op de inschrijving van April vallen tegen. — Sinds

17 April op kruispunten te Medan voor het eerst verkeersborden in gebruik genomen met opschrift: „berhenti". — Te Medan een melkcentrale (Medan Milk Company) opgericht; werkt onder contrôle van Afd. Volksgezondheid, Path. Lab. en Kantoor Prijsbeheersing; directie Partap Singh. — Met ingang van 19 April bepaalde goederen niet meer aan max. prijzen gebonden (free-list-goederen). — Op 18 April vliegbasis van het 122ste Squadron van de M.L. overgedragen aan de Angkatan Udara der Rep. Ind. Serikat door Kapt. A. van Aaren op Lt. Muljono. — Op S.I.W.O.-bijeenkomst voor alle partic. werknemers op 23 April verwijt heer H. J. v. d. Ende o.a. de Ned. Overheid te weinig voortvarendheid bij voorbereiding regelingen voor gezonde positie van Ned. werknemers in Indonesië; zij kunnen niet meer op toekomst speculeren. — Te Medan van 27 tot 30 April een Volkscongres (Kongres Rakjat) over status van Sumatera Timur; uitgebracht zijn prae-adviezen over ondernemingsgronden, over het arbeidersvraagstuk, echter niet over de verdeling van Sumatra en over de Zelfbesturende Landschappen; tal van officials, o.a. een vertegenwoordiger van Commissaris Koninkrijk der Nederlanden, het Corps consulaire en 13 leden van het R.I.S.-parlement zijn aanwezig; unaniem besloten o.a. tot liquidatie N.S.T. en opneming in Negara Republik Indonesia; leider dezer beweging Moh. Said. — In maand April belangrijk suikertekort door D.S.M.-staking en daardoor stopzetting K.P.M.-verschepingen. — Per 1 Mei officiële tijd door Pres. Sukarno weer vastgesteld op die van Besl. G.G. van 27 Juli No. 26 (Stbl. 1932, No. 412); daardoor Nd. Sumatra-tijd gelijk aan M.G.T. plus 6½ uur. — St. Elisabeth-ziekenhuis 1 Mei teruggegeven aan de Stichting. — U.S.A.-bibliotheek door de United States Information Service begin Mei op Poloniaweg 13 te Medan voor publiek geopend. — Op 3 Mei scheept het

laatste deel van K.L.-troepen zich in. — Van 7 tot 10 Mei belegt „Permusjawaratan Rakjat" een soort „tegencongres" tegen het Kongres Rakjat; in een resolutie wordt besloten, beslissingen Kongres Rakjat niet te erkennen, in een andere wordt geëist, dat N.S.T. deelstaat blijft van R.I.S. en Zd.-Asahan alsook Lab. Batu bij N.S.T. blijven; werkcomité onder Tengku Ni'matullah. — Middelerwijl biedt delegatie uit Simelungun op 9 Mei resolutie aan, waarin ontbinding N.S.T. en aansluiting bij Rep. Ind. Serikat wordt geëist. — Op 13 Mei bestaat Stmv. Mij. „Nederland" 80 jaar; op 19 Mei in Witte Sociëteit met cocktailparty feit feestelijk gevierd. — Daar euvel onwettige occupatie ondernemingsgronden ontstellende afmetingen aanneemt, kondigen op 22 Mei Dr. T. Mansoer en Kol. M. Simbolon maatregelen hiertegen aan. — Op 19 Mei wordt tussen de regeringen van R.I.S. en R.I. overeenstemming bereikt t.a.v. de vorming van de Eenheids-staat conf. de Proclamatie van 17 Aug. 1945; te Medan zal de heer A. W. Siregar, vertegenwoordiger Ministerie van Voorlichting, alle politieke werkzaamheid op dit denkbeeld trachten te richten. — Op 20 Mei plechtige herbegrafenis van Gen.-Maj. R. Th. Overakker, Kol. G. P. V. Gosenson, Res. kapt. G. J. Boekenoogen en 1ste Lt. H. van Zanten op Ereveld; plechtigheid bijgewoond o.a. door Lt.-Gen. D. C. Buurman van Vreeden. — D. S.M.opent op 26 Mei feestelijk de lijn Gebang—P. Berandan—Besitang—P. Susu. — Bij Besl. No. 226 dd. 30 Mei van de burgemeester van Medan Europese straatnamen veranderd in Indonesische. — De Internationale Simelungun Club te Siantar op 28 Mei feestelijk weer in het voormalig A.M.V.J.-gebouw (het originele clubgebouw) getrokken. — Op 1 Juni 25 jaar geleden Dactyl. Bureau van D.P.V. en A.V.R.O.S. opgericht. — Op die datum Hosp. Timorstraat teruggegeven aan Ver. v. Ziekenverpleging. — Begin Juni

Prapat-Hôtel weer voor gasten opengesteld. — De laatste Ned. burgers, overleden in interneringskampen ter Oostkust, op 5 Juni op Ereveld bijgezet. — De rubberprijs is voor R.S.S. No. 1 gestegen tot 34 $ cts. tegen een gem. prijs van 17,56 $ cts. in 1949; Amerika waarschuwt tegen de hoge prijzen voor natuurrubber; inmiddels neemt behoefte aan natuurrubber daar steeds toe. — N.V. Kon. Ned. Petr. Mij. herdenkt op 16 Juni feestelijk het 60-jarig bestaan; schenkt *f* ½ mln. aan het Kon. Wilhelmina-Fonds voor de kanker- en een gelijk bedrag aan Ned. Roode Kruis voor de t.b.c.-bestrijding; productie van aardolie heeft in Indonesië van Jan. t/m Juli bijna vooroorl. peil bereikt. — Met ingang van 19 Juni schaft Reg. alle beperkende bepalingen t.a.v. de free list-goederen af. — Rapport Parlementaire commissie-Kasimo betr. onwettige occupatie legt zwaartepunt op grondafstand door de ondernemers volgens het advies van het Bureau Landinrichting. — Gabungan Ibu Indonesia, te Medan opgericht 1946, wordt geliquideerd. — 19 Juni verwerpt Moh. Hatta de uit 7 punten bestaande eisen van het Kongres Rakjat; de N.S.T. wordt niet opgeheven vóór de Eenheidsstaat is gevormd; in antwoord daarop wordt met 5 st. tegen door 15 leiders van Kongres Rakjat een motie van wantrouwen tegen de R.I.S.- en R.I.-regeringen aangenomen. — Tegenover dit laatste standpunt nemen vertegenw. van godsdienstige arbeiders-, boeren- en jongeren-organisaties te Medan stelling door oprichting „Panitia Penjokong Beleid Hatta" onder Hadji Abdurrahman. — De ondernemersbond voor Indonesië, de Bond van Neutrale scholen, de Ver. voor Prot. Chr. Onderwijs, de Ver. voor R.K. Onderwijs en het Indo-Eur. Verbond roepen een stichting voor Ned. onderwijs in Indonesië (m.h.o. op concordantie) in het leven. — Met ingang nieuwe schooljaar 1950/51 Nederlands als voertaal van Gouvernements lagere en

middelbare scholen geweerd. — Grote Gouverneurshuis aan Poloniaweg Medan op 11 Juli van bestemming veranderd; wordt secretariaatskantoor van de Mil. Gouverneur; mr. Sonius vestigt zich in perceel Manggalaan 42. — Op 14 Juli einde van de radio-uitzendingen voor Ned. militairen; hebben ongeveer 4 jaar geduurd. — Commissie van voorbereiding Eenheidsstaat en liquidatie N.S.T. op 14 Juli geïnstalleerd, samenstelling: hh. Sarimin Reksodihardjo, mr. S. M. Amin en mr. M. Jusuf. — De A.P.R.I.S., die 1 Juli gebouw Witte Sociëteit van de A.M.V.J.-Y.M.C.A. heeft overgenomen, opent op 19 Juli feestelijk de nieuwe „Balai Umum"; in Nov. wordt de naam „Balai Peradjurit". — In Juli ontvangt K.E.K. (dr. Soeroso) Röntgen-doorlichttoestel; cadeau van Ned. schooljeugd aan t.b.c.-vereniging. — Op 26 Juli Ned. Troepencommando Nd. Sumatra opgeheven; het K.N.I.L. houdt op te bestaan. — Marine-commando te Belawan op 31 Juli door Lt.t.Z. M. G. van Grondelle overgedragen aan Overste Pringadi van de A.L.R.I.S. — Gehele jaar door opereerden rampokkers; berovingen en diefstallen aan de orde van de dag; operatieterrein o.a. op wegen Medan—Brastagi, Siantar—Prapat, Medan—P. Brayan, in Lab. Ruku en T.T. en omstreken, weg Tiga Binanga—Tiga Noerket en op andere plaatsen; in Juli door eenheden van Leger, C.P.M. en Politie zuiveringsacties in geheel Nd. Sumatra uitgevoerd; razzia's tijdelijk geholpen, in 't najaar neemt onveiligheid weer toe. — Van 1 Aug. af rijdt D.S.M. weer op Zondagen; regeling geldt van 13 October af ook voor feestdagen. — Op 7 Aug. brooddistributie opgeheven; alleen rijst, suiker, zout en lucifers op distributielijst wegens stakingen. — Op 7 Aug. verschijnt communiqué van Commissie tot voorbereiding Eenheidsstaat: Sumatra Timur zal een deel van autonome provincie Nd. Sumatra worden. — 11 Aug. zenden 15 partijen en organisaties in S.T. telegrammen

aan premiers R.I.S. en R.I., waarin geëist wordt: Sumatera Timur autonome provincie in Eenheidsstaat; Bond van Overheidspersoneel, Ikatan Serikat Sekerdja Pegawai Pemerintah besluit resolutie tot liquidatie N.S.T. te steunen. — 13 Aug. laatste zitting Voorl. Raad N.S.T.; neemt 2 resoluties aan: de een eist ondersteuning aan niet door de Eenheidsstaat overgenomen ambtenaren; de ander wil gebied Sum. Timur een autonome eenheid. — 15 Aug. in plenaire zitting R.I.S.-volksvertegenwoordiging ontwerp grondwet van unitaristisch Indonesië met 90—18 st. aangenomen; R.I.S.-kabinet demissionair. — 15 Aug. verklaart Dr. T. Mansoer in korte plechtigheid de N.S.T. voor ontbonden; bestuur overgedragen aan Voorzitter Commissie voorbereiding Eenheidsstaat; diverse benoemingen door heer S. Reksodihardjo van hoofden van diensten van de Eenheidsstaat en van hoofden der autonome afdelingen. — Op 15 Aug. politie-apparaat der N.S.T. officieel opgenomen in politie Eenheidsstaat. — Uitgebreide feesten te Medan ter viering Onafhankelijkheids-proclamatie op 17 Augustus; op Esplanade 55.000 mensen. — Deli Maatschappij neemt op Medan Estate proeven met mechanische rijstbouw. — Op 20 Aug. wordt de heer A. S. L. Spoor met 3 andere Europeanen benevens zes krani's, werkzaam bij Bureau Urusan Sosial der D.P.V. door Polisi Militer aangehouden; ook op andere plaatsen Nederlanders aangehouden, allen naar het heet wegens vermoeden van subversieve acties; de heer Spoor en 3 anderen op 25 Aug. vrijgelaten, de overigen een maand later. — In Aug. te Medan opgericht het Y.M.C.A.-jeugdcentrum; beoogt schoolgaande kinderen tehuis te bieden, waar zij nuttig leren bezig zijn. — 23 Aug. dringt Tani-beweging bij Commissie S. Reksodihardjo aan op herziening regeling N.S.T.-conversiegronden. — 29 Aug. A.V.R.O.S.-delegatie naar Atjeh voor bespreking terug-

gave landbouwondernemingen aldaar. — Op 1 Sept. treedt nieuwe arbeidswet in werking, waarbij niet langer dan 7 uur per dag of 40 uur per week wordt gewerkt. — De heer S. Reksodihardjo wordt bij bestuur Nd.-Sumatra terzijde gestaan door een commissie van drie: Tengku Daudsjah (vroeger Res. van Atjeh), Binanga Siregar (plv. Res. van Tapanuli) en Radja Kaliamsjah Sinaga (voormalig Wakil Wali Negara). — Eind Sept. arriveert de definitieve Bestuurscoördinator, de heer Munar S. Hamidjojo, die het civiel bestuur over Sumatera Timur in handen neemt; Commissie tot Voorbereiding Eenheidsstaat (Panita Persiapan Negara Kesatuan) 30 September ontbonden. — Sumatera Timur kent nu drie soorten ambtenaren: die van de oude Rep. Indonesia, van de vroegere N.S.T. en de tijdens de guerilla benoemden. — Deli Mij., Deli Bat. Mij. en Deli Bat. Rubber Mij. openen 9 Sept. te Blaricum tehuis voor verlofgangers, genaamd „Nederheem"; staat o.l.v. fam. Bellaart. — De heer Spoor heeft medio Sept. ontslag gevraagd als Voorz. D.P.V. — Ministerie van Welvaart op 16 Sept. gesplitst in een Min. van Handel en Industrie en een Min. van Landbouw. — Ned. Vereniging zendt 19 Sept. telegram aan Min. Drees, waarin gewaarschuwd tegen afwijzen door Nederland Indonesische aanspraken op Irian; vreest schade aan Ned. zaak. — In ca. 6 maanden vertoont deviezenbezit Indonesië accres van Rp. 230 mln. — 6 Oct. 5de verjaardag Indon. weermacht te Medan gevierd met grote parade en défilé. — Doodvonnis, destijds uitgesproken over P. H. J. M. Maseland, 9 Oct. gewijzigd in 10 jaar gevangenisstraf. — Te Medan ingesteld in October Commissie van Advies onder Bestuurscoördinator S. Hamidjojo (Panitia Urusan Tanah) voor maatregelen ten gunste van grondbehoeftige tani's. — Mr. H. W. J. Sonius vertrekt 13 October; functie waargenomen door mr. G. J. A. Veling;

21 October arriveert def. opvolger, mr. J. W. Stuurman; mr. Veling Wnd. Comm. v. h. Kon. der Ned. te Bandung. — Op 12 en 13 Oct. maakt de eerste Convair van de nieuw aangekochte 8 toestellen der G.I.A. in Medan een rondvlucht; op 22 Oct. volgt eerste normale passagiersvlucht. — Index-cijfers van 19 voedingsmiddelen op de vrije markt zijn over eerste halfjaar op z'n minst met 50 % gestegen; voor enkele import-artikelen en voor witte suiker ligt percentage nog veel hoger. — Export in Indonesië bereikt in Oct. recordcijfer sinds oorlog; rubber in waarde meer dan de helft van de uitvoer (Rp. 186,6 mln. tegen totaal Rp. 346,9 mln.). — De Chinese Handelsvereniging te Medan viert op 2 Nov. het 40-jarig bestaan met receptie in Balai Umum. — R.C.M.A. opent in Nov. een latex-centrifuge bedrijf op Sungei Putih; dit is na Rambutan en Soengei Mangkei het derde van die aard. — Smokkelarij in Zd.-Asahan en Lab. Batu, meest gestolen rubber, heeft zulke schrikbarende afmetingen aangenomen, dat het gedeeltelijk tot „bijzonder gebied" in de zin van de Pendjelasan dari Peraturan Kekuasaan Militer No. 4668/II/IX 50 is verklaard. — Op 10 Nov. viering „heldendag" met als hoogtepunt massa-meeting op Esplanade. — Te Medan een strijd-comité West-Irian (Badan Perdjuangan Irian Barat) op 11 Nov. gevormd. — Op initiatief v. h. Alg. Landb. Syndicaat begint 21 Nov. te Bogor een opleiding van Indon. jongelui voor staf-employé bij de bergcultures; cursussen georganiseerd door het Syndicaat en de Centrale Proefstationsvereniging met steun van cultuurmaatschappijen. — De A.S.R.I. (Angkatan Seni Rupa Indonesia), opgericht Sept. 1945 tijdens revolutie als afd. kunst en volksontwikkeling van Komité Nasional Medan, houdt in Nov. derde tentoonstelling (de eerste eind 1945 te Medan, voorts Aug. 1946 te Siantar). — Van 20 Nov.—2 Dec. bezoek van Drs. Moh. Hatta aan Oostkust; houdt oratie

voor 10.000 Indon. op Esplanade, waarin Sumatra-problemen als ambtenaren-kwesties, grondenvraagstuk en provinciale indeling worden aangeroerd. — Op de 26 Nov. vergadering van de S.I.W.O. verklaart de heer J. v. d. Ende o.a., dat niet de efficiency, maar de politiek de snelheid bepaalt, waarmede de Ned. werknemers door Indonesiërs zullen worden vervangen. — Heer A. S. L. Spoor, afgetreden voorz. D.P.V., op 30 Nov. per vliegtuig via Singapore naar Nederland. — 60 Mensen verdrinken 27 Nov. in Tobameer bij botsing tussen twee motorboten. — In Dec. op verschillende plaatsen betogingen voor toewijzing West-Irian aan Indonesië. — Op Ceylon een conferentie van 1—5 Dec. over „blisterblight"; het accent valt op de chemische bestrijding. — Deli Mij. heeft Super Piper Cub P.A.-18 besteld voor bespuitingsproeven met insecticiden. — International Labour Organization houdt te Bandung een conferentie, waar diverse sprekers, o.w. de heer Fennema namens de ondernemers, het woord voeren; voor de eerste maal nemen ook Regeringsvertegenwoordigers deel. — Deli Rijclub beoefent geregeld de paardensport in een buitenmanège op terrein naast het hoofdkantoor der H.V.A. te Medan. — De Indon. Reg. besluit eind Dec. tot bouw van eigen oliepalmfabriek op Majang; zal 1 Jan. 1953 voltooid zijn. — In Amerika werken de regeringsfabrieken van synth. rubber op volle kracht. — Eind Dec. alle distributie-diensten in Indonesië opgeheven. — Uitvoer Indon. rubber in 1950 (160 ton) ongeveer gelijk aan 1949; daarentegen bevolkingsrubber bijna verdubbeld (475 ton tegenover 246 ton).

1951 Op 1 Jan. treedt radio-belastingwet in werking; er wordt Rp. 3 geheven bij de aanvraag om vergunning, voorts is maandelijks Rp. 5 als belasting verschuldigd. — De omzetbelasting 1950, vastgesteld bij

Noodwet No. 12 van 13 Febr. 1950, is gewijzigd bij Noodwet No. 28 van 1950. De belasting bedraagt 2½ % (oorspr. 3 %). — Na de opheffing van alle distributiediensten per 1 Jan. blijft te Medan de distributie van rijst bestaan; verstrekkingen geschieden door de Djawatan Urusan Beras als bantuan. — De General Services Administration in Amerika heeft de aankoop en verdeling van alle geïmporteerde natuurrubber overgenomen; de National Production Authority bepaalt de allocaties. — Ingesteld op 18 Jan. een Staatscommissie ad hoc van 20 leden tot herziening van de R.T.C.-overeenkomst onder voorzitterschap van prof. mr. dr. Supomo (P.I.R.). — Op 25 Jan. plechtige ambtsaanvaarding door nieuwe Gouv. v. Nd.-Sumatra, de heer Abdul Hakim; geïnstalleerd door mr. Makmun Sumadipradja, secr.-gen. van het Min. v. Binnenl. Zaken, namens Min. Assaat. — Van 29 Jan. tot 15 Mei in alle grote steden van Indonesië gelegenheid opengesteld tot inwisseling rechterhelften der bankbiljetten tegen staatsobligaties; daarna realisering van afgesplitste banktegoeden in staatsobligaties. — Met ingang van 1 Febr. interlocale telefoonverbindingen tussen S.O.K. en Atjeh voor publiek opengesteld. — Van 1 Febr. af heft Radio Rep. Indonesia de beide regionale zenders (w.o. Medan) met eigen Westers progr. op; het z.g. Progr. III houdt dus met ingang van die datum op te bestaan. — Het clubhuis van de Karel Doormangroep van de Zeeverkenners officieel door D.J.C. op 5 Febr. aan oudercommissie en Zeeverkenners overgedragen. — Op 10 Febr. wordt bekend, dat de begroting voor 1950 van Indonesië op de gehele dienst (gewone- en buitengewone-) en voor 1951 een nadelig saldo van resp. Rp. 1.736 mln. en Rp. 988 mln. aanwijst; de Indon. schuld is in 1950 met Rp. 1.693 mln. toegenomen tot Rp. 6.054 mln. — Het armen-tehuis te Pungei, drie jaar geleden door het Leger des Heils in

exploitatie genomen op verzoek van Sociale Zaken, is op 20 Febr. weer onder beheer van deze dienst gesteld. — Te Medan op 22 Febr. een verkoop-organisatie van bevolkingsrubber gevormd (Balai Pendjualan Getah Rakjat); geeft aan producenten 50 % voorschot van de waarde volgens marktnotering op dag der levering. — Bij Besl. van 24 Febr. de Djawatan Penerangan Propinsi Sumatra Utara (voorl. dienst v. d. Prov. Nd.-Sumatra) ingesteld; hoofd de heer Abdul Wahab Siregar. — Met ing. van 1 Maart komt de inducement-regeling voor rubber, peper, koffie, thee en tabak geheel te vervallen. — De passagetarieven van Stv. Mij. „Nederland" en Kon. Rott. Lloyd met ingang van 1 Maart met 10 % verhoogd; reis met „Oranje" of „Willem Ruys" kost dan ƒ 1630, ƒ 1190 en ƒ 890 voor resp. 1e, 2e en 3e kl.; in Indon. Crt. Rp. 4890, Rp. 3570 en Rp. 2670; ook vrachttarieven verhoogd oplopend tot 25 %. — De Indon. Regering besluit op te richten een Staats Scheepvaart Bedrijf, dat op de duur de K.P.M. zal vervangen; ook bestaat plan, de Garuda Indonesian Airways, thans gemengd bedrijf, in 9 jaar tijds volledig Indonesisch te maken. — Deli Mij. heeft een Super Piper Cub gekocht voor tabaksbespuiting met insecticiden; deze P.K.-D.L.M. wordt gevlogen door piloot J. W. Maas. — Tot secretaris v. d. Gouverneur van Nd.-Sumatra op 7 Maart benoemd de heer Tengku Sulaiman. — Op etablissement van de N.I.S.E. verrijzen 3 nieuwe portaalkranen van 62 m hoogte en 36 m vlucht. — Op 14 Maart dragen oud-leden van de Watersportver. Prapat het beheer aan de D.J.C. over. — De Indon. uitgeverijen en boekhandelaren in Medan verenigen zich 15 Maart in een organisatie: Gabungan Penerbit Indonesia Medan (Gapim); voorz. de heer Sjarif Pohan. — Op 18 Maart begint Medan met bouw van 86 semi-permanente woningen; Overheid betaalt voor huisvesting ambtenaren tot nu toe

Rp. 130.000 per maand. — De Hoge Commissaris heeft wegens verontrustende onveiligheid voor Nederlanders stappen ondernomen bij Indon. Reg. om opnieuw aandacht voor deze belangen te vragen. — De Ver. tot bestr. der t.b.c. ter Oostkust is van naam veranderd, heet voortaan: „Perhimpunan Penjakit T. B. C. Sumatera Timur"; „Koningin Emma Kliniek" wordt „Rumah Sakit Paru Paru". — Kabinet Natsir 21 Maart afgetreden; een maand later nieuw Kabinet Sukiman Wirjosandjojo gevormd. — Ir. G. E. Bekkering, die een kwart eeuw aan de opbouw van de Oostkust heeft gewerkt, o.a. als Directeur Loc. Werken, vertrekt 22 Maart naar de Billiton Mij. op Bangka. — Te Medan 1 April opgericht de Ikatan Doktor Indonesia, Tjabang Medan dan Sekitarnja; hoofdbestuur te Djakarta. — Op 1 April ingang van het Hotel-Prijzenbesluit; Hotel De Boer en Siantar-Hotel vallen met 4 hotels op Java in A-klasse. — Uitvoerrecht op thee (8 %) voor een half jaar afgeschaft. — De heer Herbert Cremer is op 2 April te Cannes overleden. — 5 April vertrekt „survey-party" naar Atjeh voor bezoek aan ondern. van Sipef/Anglo-Dutch en Société Financière des Caoutchoucs; op 16 April worden eerste cultuurond. in het Atjeh'se aan buitenlandse eigenaren teruggegeven; op 11 Sept. tussen Overheid en A.V.R.O.S. accoord bereikt over teruggave ca. 40 Atjeh-ond. aan buitenlandse eigenaren; ruim 20 zijn weer in beheer genomen. — Op 7 April luidt situatie in haven Belawan: dank zij werk van de „Essex" en de „Celebes" is over enkele weken de haven Belawan op voorgenomen diepte gebracht, draaikom verbreed (nu 280—300 m) en de kade-lengte uitgebreid; nog liggen er de wrakken van de „Lematang" en de „Hercules", waarvan de verwijdering nog een tijd zal duren; gehele geul nu op 8½ à 9 m beneden laagst denkbare waterstand. — De U.N.C.I. heeft met de indiening van haar laatste rapport dd. 6 April aan de

V.N. in feite haar taak volbracht. — Kapt. vlieger Muljono, laatstelijk basiscommandant te Medan en squadron-leader is medio April tijdens luchtshow ter gelegenheid eerste lustrum A.U.R.I. te Surabaja verongelukt. — De „tijdelijke" vertegenwoordigingen van het Koninkrijk der Nederlanden zijn van 17 April af omgezet in definitieve; zij hebben de status van consulaire vertegenwoordigingen; de Commissaris van Medan bezit met die van Surabaja en Makassar de rang van Consul-Generaal. — Te Medan is in April een consulaat van de Chin. Volksrepubliek gevestigd. — Door ingrijpen van de Am. Regering zijn de prijzen van rubber, die na uitbreken van oorlog op Korea op 26 Juni 1950 sterk waren gestegen, sedert begin van 1951 belangrijk gedaald; door monopolie voor invoer en distributie en uitschakeling particulieren is medio April tin gedaald met 28 % en rubber met 25 %. — Behalve de Deli Mij., die over een „vliegende flitspuit" beschikt, heeft nu (23 April) ook de Société Financière een particulier bedrijfsvliegtuig, een Piper Clipper, bestemd voor vervoer van max. 3 passagiers naar verafgelegen ondernemingen; ook deze wordt gevlogen door piloot J. W. Maas. — Met ingang van 1 Mei stelt G.I.A. 4 × per week een luchtverbinding Medan—Kutaradja in. — De stichting voor Nederlands Onderwijs in Djakarta heeft het beheer over 66 Lagere, 10 U.L.O. en 12 Middelbare scholen. — Op 7 Mei heeft de Ver. v. Ass. i. Deli, opgericht in 1909, opgehouden te bestaan; in haar plaats komt Vereniging van Vreemdelingen Werknemers in Sumatra (V.V.W.S.), die alle werkers van Sumatra omvat; deze zal tezamen met een analoge vereniging in Oost-Java en een in West-Java worden overkoepeld door S.I.W.O.; de heer Joh. van der Ende Sr. zal na kort verlof voor duur van 1 jaar terugkeren als voorz., de heer W. Hut is vice-voorz. — Op de Bestuursconferentie der prov. Nd.-Sumatra constateert

Gouv. Abdul Hakim t.a.v. de onwettige occupatie, dat de bekendmakingen van de Mil. Gouv. en de Wali Negara destijds niet hebben geholpen; nodig is een legale basis, vast te stellen door de Centrale Regering. — In Belawan is begin Mei door gebrek aan ligplaats en opslagruimte een grote congestie ontstaan; reeds tweemaal is een rijstschip ongelost moeten vertrekken; regeringsloods 16, K.P.M.-gudangs, evenals N.I.S.E.- en Nederland-gudangs liggen tjokvol; D.S.M. ondervindt stagnatie door het lange vasthouden der wagens op ondernemingen. — Er is plan aan het rijpen (13 Mei) voor oprichting N.V. met kap. Rp. 15 mln. voor sawah-aanleg op grote schaal; bedoeling is, dat Reg. zal participeren voor 51 %, A.V.R.O.S. en D.P.V. samen 25 % en particulieren voor overige 24 %; op later tijdstip hier niet bekend, of van dit plan vruchten zijn geplukt. — De „Sungei Deli", de eerste coaster van geregelde dienst Belawan-Lho Seumaweh-Penang der K.P.M. 14 Mei in Belawan verwacht. — De Gem. Medan begint tweede helft van Mei met registratie van de bevolking, als voorloper van normaal bevolkingsregister; raming aantal inwoners varieert van 250.000 tot 300.000; in Augustus blijken ca. 200.000 inwoners ingeschreven en worden er nog 60.000 verwacht; vóór oorlog telde Medan 96.000 inwoners. — Te Medan een afd. van Centr. Kantoor voor de Invoer (Kantor Pusat Urusan Import) geopend, dat zich bezig houdt met regeling invoer free-list-goederen; voortaan alle formaliteiten dus niet meer door Djakarta, maar plaatselijk geregeld. — Dr. A. Houwink biedt ontslag aan als pres.-directeur Jav. Bank; opvolger mr. Sjafruddin Prawiranegara. — In loop van Mei vinden in T. Morawa, Perbaungan, Batang Kwis, Pertjut en in Zd. Asahan demonstraties plaats tegen benoeming nieuwe regenten van Deli en Serdang en van Labuhan Batu; ook Front Nasional voert actie; Gouverneur houdt echter

voet bij stuk. — In Amerika is natuurrubberverbruik in Mei 1951 43.000 ton, d.i. 32 % minder dan in Mei 1950; hiertegenover synth. rubberverbruik 67.000 ton, d.i. 44 % meer dan in Mei 1950. — Op 3 Juni verlaten de laatste Ned. militairen niet behorend tot Mil. Missie Indonesië, onder hen Kol. A. van Santen, commandant Ned. rayons in Indonesië. — Ingesteld wordt een Voorlopige Bestuursraad voor de provincie bestaande uit 5 leden buiten de Gouverneur, die als voorzitter fungeert. — In een veertiental Indiase en Pakistanse toko's te Medan zijn op 6 Juni invallen gedaan wegens vermeende fraude met belastingen. — Op 9 Juni doet de nieuwste aanwinst van Stv. Mij. „Nederland", ss. „Billiton", bestemd voor Java-Pacific-lijn, Belawan aan. — Kapt. A. G. Deibel, vroeger squadronleader van het 122ste Squadron Mustangs op 13 Juni verongelukt door vliegongeval bij Uithuizen. — Belangrijke uitbreiding der K.P.M.-diensten rondom Sumatra worden 13 Juni gemeld. — Op 14 Juni pompt de nieuwe installatie van Deli Tank Bedrijf voor de eerste maal palmolie; er zijn nu 2 verschepings- en 2 lospompen, de capaciteit wordt 3 resp. 5 pompen; tot dusver werden 50 wagons per dag gelost, nu 70; de snelheid bedroeg destijds 100 ton palmolie per uur in de schepen, nu 170 ton; de tank-installatie omvat nu 27 tanks en 2 in aanbouw; van de 54 tanks vóór de oorlog waren er vlak daarna slechts 2 overgebleven. — In Medan zijn vrijwel geen bedelaars meer; tehuizen zijn behalve in Pungei in Panei Tonga (Siantarse), Tiga Derket (Karolanden) en Rantau Prapat (Zd. Asahan) gevestigd. — Het Ziekenhuis Timorstraat, vorig jaar weer ter beschikking bestuur der ver. gesteld, heeft opname-gelegenheid voor 60 patiënten; er zijn er slechts 20, daarentegen blijkt St.-Elisabeth Ziekenhuis overvol; pogingen worden door de Ver. aangewend, om efficiënter gebruik van ziekenhuis te bereiken. — Hospitaal Sungei Sengkol van de T.M.

Arendsburg 22 Juni officieel heropend. — De exploratieboringen op het Wampu-terrein tussen Medan en T. Pura, ruim een jaar geleden begonnen, zijn beëindigd, over de resultaten niets bekend. — Ingesteld een permanente Rubber Study Group voor Indonesië onder voorzitterschap van R. Sadirwo van het Min. v. Landbouw. — Ruim 1 ½ eeuw zendingsarbeid, tot nu toe behartigd door particuliere verenigingen, komt van 28 Juni af onder verantwoordelijkheid van de Ned. Hervormde Kerk te staan; ergo is 28 Juni een historische dag voor deze Kerk. — Op ultimo Juni is het Ec. Weekbl. voor Indonesië, het officiële orgaan der Ministeries van E.Z. en Landbouw uit gebrek aan kopij en wegens bezuiniging opgeheven; de Warta Ekonomi Untuk Indonesia en The Economic Review of Indonesia blijven bestaan. — Dr. Houwink oefent in het Jaarverslag van de Jav. Bank critiek uit op de slechte arbeidsproductiviteit en de luxe van de 7-urige arbeidsdag, die beide inflationistisch werken, omdat zij het levenspeil van de massa onevenredig hoog opvoeren; ook is er de inflatoire monetaire politiek; de spiraalbeweging van de lonen en prijzen beweegt zich nog in opgaande richting. — Witte Sociëteit te Medan herziet op 2 Juli de statuten aldus, dat voortaan ook dames als lid kunnen worden ingeschreven. — Flauwe stemming op eerste inschrijving Sumatra-tabak op 6 Juli in Rotterdam; indruk is, dat deze tabak ondergewaardeerd is in vergelijking met de Sumatra-inschrijvingen in Amsterdam. — De 175ste verjaardag der Ver. Staten v. Nd.-Amerika is met een receptie in de U.S.I.S.-bibliotheek te Medan herdacht. — Te Medan op 16 Juli geopend een Kursus Latihan Kerdja in de Sekola Technik Pertama, waar 40 werklozen en oudstrijders worden opgeleid tot smid of timmerman; gaat uit van de Dienst voor Werkverschaffing (Djawatan Penempatan Tenaga). — Eigenaren van thee-ondern. in Indonesië vragen beschermende maat-

regelen voor de thee door beschikbaarstelling volle 100 % deviezencertificaten bij uitvoer; sedert afschaffing uitvoerrecht op 1 April j.l. theepositie nog verslechterd; desondanks resultaat: Regering staat afwijzend tegenover toekenning 100 % deviezencertificaten. — Op aandeelhoudersvergadering der R.C.M.A. belangrijke statutenwijziging betreffende het doel der vennootschap aangenomen; doel nu geworden: expl. van ond. van landbouw en industrie in of buiten Indonesië en voorts opkopen en verwerken van producten en de handel daarin, zomede het deelnemen in ondernemingen, die een soortgelijk doel beogen. — Ver. voor Middelbaar (concordant) Onderwijs te Medan opent met subsidie van de Stichting voor Ned. Onderwijs een Mulo-school te Medan. — Op 24 Juli viering van het 40-jarig bestaan van de Medan-Loge der Theosofische vereniging in het gebouw aan de Djalan Djakarta 21. — Hoofd v. d. Landinrichting verklaart, dat door de bevolking meer dan de rente van het bodemkapitaal uit de grond wordt gehaald; moet aangevuld door braakligging en bemesting; ongestraft ladangen ligt bij bevolkingsdichtheid van 60 tot 70 zielen per km², in Deli dichtheid 250 zielen per km². — Van 24 Juli—2 Aug. bezoek van Pres. Sukarno aan Oostkust; op de Tanah Lapang Merdeka te Medan spreekt Z.Exc. op 30 Juli 150.000 mensen toe, in T. Tinggi 80.000, in Siantar ook 150.000. — Van 1 Aug. t/m 31 Dec. gelegenheid opengesteld tot inwisseling van geldstukken der Rep. Indonesia tegen nieuwe. — Voor ulto. 1951 zal Jav. Bank genaturaliseerd zijn; medio November ontwerp-nationalisatie Jav. Bank goedgekeurd door Parlement; Bank Negara wordt import- en exportbank; voorts komt er een Bank Industrie en een Bank Rakjat Indonesia (middenstandsbank), in totaal derhalve 4 staatsbanken. — Volgens uitlating gedeleg. comm. Senembah Mij. wordt voor de te velde staande tabaksoogst verlies

geraamd tussen Rp. 30—80 mln.; looneisen P4-Commissie vragen nog Rp. 25 mln. extra. — De H.V.A. gaat in Ethiopië een suikerfabriek vestigen; aanplant voorlopig 1500 ha; uitbreiding tot 3500 ha; eerste opzet productie 10.000 ton, gelijk aan huidige verbruik in Ethiopië. — Te Medan en op andere plaatsen ter Oostkust 11 Augustus op grote schaal razzia's tegen alle a-nationale elementen; aangehouden 250 personen te Medan, w.o. een vijftig Chinezen; op de hele Oostkust ca. 500 personen o.a. Jusuf Adjitorop, Comm. voor Nd.-Sumatra v. h. Centraal Comité der P.N.I., Abdul Karim Mo en andere vooraanstaande leden der comm. partij; ook personen gearresteerd, die in de N.S.T.-periode belangrijke posities innamen; voorts drie Nederlanders; geleidelijk zijn zij vrijgelaten. — Indon. Reg. sluit barter-transactie met Ver. Staten: van 1 Sept. 1951 t/m 28 Febr. 1953 zal Amerika de rubberproductie van de P.P.N., zijnde 1200 ton per maand, afnemen; prijs fob. Indon. havens telkenmale per periode van 4 mnd. vastgesteld 3 % lager dan slotnotering Singapore voorafgaande maand; opbrengst van ca. $ 20 mln. zal besteed voor aankopen in Ver. Staten. — Tengevolge van congestie in Indon. havens is van 1 t/m 15 Aug. van Belawan uit geen rubber geëxporteerd, de thee wordt nu eerder in Colombo en Calcutta dan in Indonesië gekocht. — Sedert 18 Augustus Medan tot gesloten stad verklaard voor medici, tandartsen en vroedvrouwen, die zich nieuw willen vestigen; thans aldaar 46 doktoren, nl. 24 particuliere, 19 Gouvernements- en 3 militaire artsen; in Oost-Sumatra zijn er buiten Medan slechts 17 artsen incl. tandartsen; van de 76 vroedvrouwen ter Oostkust zijn er 57 gevestigd in de hoofdstad. — Ter bestrijding werkloosheid 20 Aug. te Medan opgericht de Usaha Pemberantas Penanggaran. — Voor gehele Oostkust van militaire zijde een jachtverbod afgekondigd. — Op de conferentie van de Inspectie Volksopvoeding

op 20 Aug. is o.a. medegedeeld, dat in de Prov. Nd.-Sumatra naar schatting 1656.000 analfabeten zijn; in Deli en Serdang 330.000, waarvan er nu ca. 10.000 les krijgen. — De D.S.M. heeft twee van de vijf locomotieven, destijds door de Jap. naar Midden-Sumatra overgebracht, naar Deli teruggevoerd. — Op 23 Aug. vertrekt mr. C. C. J. Maassen naar Nederland; was van 1 Nov. 1947 af eerst wnd. en van Jan. 1948 af definitief voorz. A.V.R.O.S.; opvolger mr. R. Nolen, die op de ledenvergadering van 26 Sept. wordt geïnstalleerd. — Op 24 Aug. opent de K.P.M. te Belawan een nieuwe hoofdpoort voor de etablissementen, waardoor een betere service voor passagiers is verkregen en ruimte is gewonnen; voorts tal van verbeteringen voor snelle verplaatsing der lading uit de gudangs. — Het gebied Kotapradja Medan is met ruim 331 ha uitgebreid met nieuw terrein aan de Achterweg, voorts achter de wijken Suka Rame en Sungei Kerah. — Evenals andere verslagen staat het H.V.A.-verslag in mineur; palmolie en rubber ondervinden veel schade van stakingen (en diefstallen), thee van bladschimmel; plantprogramma's van 1951 zijn onuitvoerbaar. — Gen.-Maj. b. d. P. Scholten begin Sept. benoemd tot hoofd der woonoorden van de Ambonnezen in Nederland. — Het prov. bestuur van Nd.-Sumatra geeft op ongeregelde tijd een officieel blad: „Lembaran propinsi" uit, waarin alle verordeningen worden opgenomen. — Begin Sept. officiële opening van de Sekolah Usaha Tani (bedrijfsschool voor tani's), bestemd voor abituriënten van lagere school tot ontvangen van onderwijs op gebied van landbouw, visteelt en economie; na 2 jaar cursus kunnen zij een boerderij leiden; de dienst van de bevolkingslandbouw Nd.-Sumatra richt er drie op: een te P. Siantar, een te Sibarani en een in Atjeh. — Op 7 Sept. wordt gemeld, dat de congestie-toestand in de Belawan-haven belangrijk is verbeterd; dank zij overleg

tussen scheepvaart en D.S.M. worden van de landzijde niet meer goederen aangevoerd dan er kunnen worden verscheept; ook aanvoer van zeezijde wordt zo nodig tijdig afgeremd. — In tabakskringen heerst sombere stemming t.a.v. de toekomst der Delische tabakscultuur wegens bekende oorzaken: wilde occupatie, arbeidsproblemen, de zeer hoge kostprijs i.v.m. loonpeil en deviezencertificatenstelsel, dat het prijspeil onevenredig hoog opvoert. — Te Medan 8 Sept. opgericht de N.V. Sungei Agul, welke beoogt het voortbrengen en verwerken van ramie-vezel; initiatief Bureau Nijverheidsbevordering; wordt particulier bedrijf met steun van Overheid. — In oprichting te Medan een Islam Universiteit, die zal ressorteren onder die te Djakarta; de naam luidt van Dec. af: „Perguruan Tinggi Islam Indonesia Medan"; een stichting zal het beheer voeren; inschrijving voorlopig voor de fac. rechtsgeleerdheid en sociale wetenschappen; Gouv. Abdul Hakim richt in Dec. brieven tot de bestuurscoördinators van Atjeh en Tapanuli voor inzameling van gelden voor dit doel. — In 1948 schatte een interdepartementale commissie van de pre-federale regering het in Indonesië belegde Nederl. kapitaal op ƒ 2800 mln. en ander buitenl. kapitaal op ƒ 1200 mln.; de huidige Min. v. Fin. schat in Sept. het Ned. kapitaal op Rp. 4 milliard en ander buitenl. kapitaal op Rp. 1 milliard. — Van 17—24 Sept. wereldcongres voor tabak in Kon. Inst. v. d. Tropen te Amsterdam; 500 à 600 deelnemers uit 47 landen; behandeld worden o.a. de cultuur, de wetenschap, de handel en de verwerking; van 1929 tot 1949 verbruik van tabaksproducten in Nederland van 3,45 kg tot 2,2 kg per hoofd gedaald; verbruik van cigaretten steeg met 20 %, dat van sigaren daalde met 44 %; op congres voorbereiding getroffen voor stichting van een wereldtabaksorganisatie: interim-bestuur gekozen. — Op de Masjumi-conferentie te Medan van 19 t/m 21 Sept.

in Medan-Hotel gehouden, waarschuwt Min. Moh. Roem o.a. tegen wijziging van het Unie-verdrag, wegens slechte indruk, als men steeds herzieningen van eenmaal aanvaarde overeenkomsten wenst. — Medio Sept. wordt vliegveld Medan m.h.o. op slechte conditie startbaan 1 ½ maand gesloten voor Convairs; op 5 Nov. heropend; startbaan wordt op de duur asfalt-beton. — Bij Noodwet No. 16 op 17 Sept. afgekondigd de wet op Beslechting van Arbeidsgeschillen; verdeelt geschillen in drie categorieën: 1. geschillen, oplosbaar door tussenkomst van een derde partij; 2. geschillen met dreiging van staking of lock-out, doch zonder gevaar voor staatsbelang; 3. geschillen, die algemeen staatsbelang bedreigen; geschillen sub 1. beslecht door ambt. van Min. v. Arbeid, c.q. door bemiddeling Pl. comm. voor besl. arbeidsgeschillen; die sub 2. door Plaatselijke, zo nodig Centrale commissie; die sub 3. door Centrale commissie, zo nodig enquête door Min. voor Arbeidszaken. — Behalve deze wet bij Parlement in behandeling: wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten, de minimum loonwet en de wet betreffende mededelingsplicht van bedrijven; voorts ingesteld een adviesraad voor arbeidsvoorziening, die zich bezighoudt met arbeidsbemiddeling, arbeidsspreiding, arbeidsverruiming, vakontwikkeling van de arbeider en voorlichting bij beroepskeuze; voorz. de heer Sumarto. — De eerste na-oorlogse betrouwbaarheidsrit van D.A.C. op 23 Sept. met groot succes gehouden; niet minder dan 90 deelnemers, waarvan er twee de finish zonder strafpunten bereikten. — 24 Sept. wordt bekend gesteld een Noodwet tot instelling van een Effectenbeurs in Indonesië. — De woningnood te Medan is eind Sept. zo groot, dat 90 % der Eur. en 99 % der Chin. hotels voortdurend bezet zijn met ambtenaren en hun gezinnen. — Ter voldoening Besl. v. d. Min. v. Binnenl. Zaken dd. 28 Juni 1951 No. Agr. 12/5/14 maakt

Gouv. v. Nd.-Sumatra op 28 September inhoud bekend; betreft terugbrenging en herverdeling gronden tabakscultuur tot 125.000 ha; opgericht wordt Kantor Penjelinggara Pembagian Tanah (uitvoering grondverdeling); dit zal constateringscommissies uitzenden tot orde-scheppen in het euvel der occupaties. — In verband wereldrijsttekort wordt met ing. van 1 October verstrekking verminderd met 10 %; toestand heeft geduurd tot December. — Begin October te Medan opgericht afd. Nd.-Sumatra van de Persatuan Dokter Gigi Indonesia; hoofdbestuur te Bandung. — Op 1 October Omzetbelasting afgeschaft; ingevoerd een Verkoopbelasting, waardoor slechts éénmaal, nl. bij de bron (fabrikanten resp. invoer) belasting wordt geheven; tarief 5 %, voor luxe-art. 10 %; eerste levensbehoeften e.a. vrijgesteld. — Zowel in het jaarverslag van de Deli Mij. als van de Deli Batavia Mij. wordt erop gewezen, dat het plantplan 1951 door stakingen moest worden verkleind, echter is een najaarsaanplant toegevoegd; aandacht hebben de voortdurend hogere uitgaven, waar de lonen 70 % uitmaken van de kostprijzen; voor oogst 1951 wordt verlies voorspeld; Medan-Estate moet wegens onwettige occupatie worden gesloten. — 7 Oct. 1951 90 jaar geleden, dat de eerste zendelingen hun arbeid in de Bataklanden aanvingen. — Op 20 Oct. door Gouv. v. Nd.-Sumatra een prov. Welvaartsraad ter coördinatie van de overheidsinstanties, die op econ. gebied werken, geïnstalleerd; de Dewan Kemakmuran Propinsi Sumatera Timur bestaat uit twee afdelingen: één voor handel, industrie en nijverheid en één voor landbouw, visserij en veeteelt. — Tijdens een plechtigheid op Sukamulia is de oude Commissie ter beslechting Arbeidsgeschillen (Instansi Penjelesaian Pertikaian Perburuhan, alias IP3) formeel ontbonden en de nieuwe Panitia Penjelesaian Perselisihan Perburuan Daerah, alias P4D, geïnstalleerd; diverse sprekers uit

regeringskring, o.a. de Gouv. Abdul Karim, voorts uit werkgevers- en werknemerskringen, voeren het woord; voorz. P4D is de heer Kombang Harahap (Kant. Arbeidsvoorlichting). — Op 30 Oct. nieuwe gebouw van de Rubberstichting te Delft feestelijk geopend. — Algemene critiek in ondernemerskring op de verplichte loonsverhoging van 20 % met terugwerkende kracht tot 26 Febr. 1951; voegt men daarbij, dat de import 50 % meer kost dan de export opbrengt, dan is de wanverhouding tussen kosten en opbrengst verklaard. — Op 1 en 2 Nov. heeft de Ver. van Huisvrouwen in Nd.-Sumatra de eerste Medanse jaarbeurs aldaar gehouden. — Met ingang November rijstdistributie voor bevolking van Medan opgeheven; alleen nog rijst verstrekt aan ambtenaren en hun gezinnen en aan vitale bedrijven. — Van 1 Mei tot 6 Nov. kwamen 3166 aanvragen om toewijzing van een motorrijtuig binnen; de totale allocatie voor Nd.-Sumatra bedraagt 574 voertuigen; hiervan zijn er 340 toegewezen, zodat er nog 234 resteren. — Te Medan op 13 Nov. opgericht een afd. van Front Tani; toegetreden 5 landbouworg. in Nd.-Sumatra, t.w.: de Barisan Tani Indonesia, de Gabungan Buruh Tani Indonesia, Gaperta, Persatuan Rakjat Tani Indonesia en Gabungan Buruh Tani Tionghoa. — De R.C.M.A., de Ned. Handel Mij. en de Bandar Oliepalmen Cult. Mij. zijn geïnteresseerd in een plan-Guernier tot exploratie van een gebied in Frans Afrika tot vestiging van oliepalm- en andere ondernemingen aldaar. — Op 25 Nov. heeft de Medan Golf Club 3 nieuwe greens in gebruik genomen. — Op de laatste tabaksinschrijving van 9 Nov. te Amsterdam, de laatste van het jaar, zijn de prijzen zeer sterk gedaald; de middenmoot, die 19 Juni nog ƒ16.20 per hkg opbracht, deed op 9 Nov. ƒ8.60; de andere prijzen zijn naar rato. — Algemeen protest in Indonesië tegen voornemen Ned. Reg. om in de tekst van art. 1 van de Grondwet

Nw.-Guinea op te nemen; nota der Indon. Reg. ter zake door Ned. Reg. verworpen. — Op 24 Nov. ontvangt de Leprozerie Pulau Sitjanang van Philips een accu-radio ten geschenke ter gelegenheid van het kortgeleden herdachte 60-jarig bestaan. — Het eerste Indonesische dealership van General Motors Overseas Corporation op 20 Nov. door Med. burgemeester geopend. — Voor Belawan is een coördinerend lichaam ingesteld, dat optreedt tussen alle instanties, betrokken bij havenkwesties; deze Badan Koordinasi staat voorlopig o.l.v. het Havencommando en komt eens per maand samen. — Men vreest, verschillende thee-ond. ter Oostkust uit economische noodzaak te moeten sluiten; Haboko (Harr. & Crosf.) is in Juli reeds gesloten. — De vroegere Zelfbestuursgebieden Kota Matsum en Sei Kerah-Pertjut zijn ook bij Medan getrokken, zodat Medan nu driemaal zo groot is als vóór de oorlog; een der drawbacks bij de stadsuitbreiding levert het waterleiding-probleem. — Van de 43 Ned. politie-ambt. in Nd.-Sumatra zijn er 17 (w.o. 6, die het warganegaraschap hebben aangevraagd) als blijvers geklassificeerd; van de overige 26, die moeten afvloeien, hebben er 14 het Indon. staatsburgerschap gekozen. — De emigratie van Java naar de Oostkust neemt steeds toe; sedert hervatting emigratie in Dec. 1948 zijn ca. 9000 gezinnen uit Java naar Deli vertrokken; in Nov. 1951 is weer een totaal van 900 gezinnen, gelijk aan vooroorl. maandgemiddelde bereikt; nog steeds tekort van 30.000 à 40.000 arbeiders; in 1949 emigreerden 1470 Jav. gezinnen, in 1950: 2732, in 1951 t/m Nov. ca. 4000; karakter V.E.D.A.-werving veranderd bij totstandkoming Eenheidsstaat; V.E.D.A.-wervers komen persoonlijk niet meer in de desa. — Met ingang van 1 Dec. worden 5 tabaksond. uit econ. overweging gesloten, t.w.: Deli Tua, Tuntungan, Kwala Mentjirim, Glugur-Estate en Bindjei-Estate; hier-

door moeten 2763 arbeiders ander werk vinden. — Tot instandhouding der Am. productie van GR-S rubber zal in eerste kwartaal 1952 100.000 pounds surplus worden geëxporteerd tegen 26 $ cts. p. pound; de beperkingen op het gebruik van ruwe rubber worden met ingang van 1 Jan. opgeheven in die zin, dat meer banden mogen worden geproduceerd; het percentage verplicht verbruik synth. rubber wordt opgevoerd. — Ingesteld een Commissie van Advies tot bestudering der event. nationalisatie van Electriciteits- en Gasbedrijven. — De Delispoor-A.V.R.O.S.-Transportdienst (D.A.T.) is sinds 1 Dec. in liquidatie; werd eind 1947 opgericht, omdat Nirub eiste, dat de trucks in een pool zouden worden ondergebracht; werkplaatsen en service-stations werden ingericht; de D.S.M. zal de centrale autoreparatie-werkplaats omzetten in een motorrevisie-werkplaats voor grote reparaties. — Opening op 1 Dec. van de z.g. „Sekolah Rakjat Pertjobaan", eerste proefschool voor Sumatra; deze telt 4 klassen met L.O. volgens huidig leerplan, echter aangepast aan locale omstandigheden en volgens nieuwe methoden van paedagogiek; er komen in Indonesië drie klassen van deze scholen: één voor de grote stad, één voor de kleine stad en één voor het platteland. — Volgens Min. v. Voorl. was op ult. 1949 het aantal Indon. bladen 45 met oplaag van 227.000 en het aantal Eur. bladen 13 met oplaag van 102.000; in Oct. 1951 was het aantal Indon. bladen toegenomen tot 69 met oplaag van 390.000, daarentegen het aantal Eur. bladen afgenomen tot 10 met oplaag van 86.000; hieruit zou o.a. de aflopende taak van de buitenlandse pers blijken. — De Commissie voor Rechtsherstel heeft de Ver. tot Bescherming van Dieren (Perhimpunan Penjajan Binatang) weer in het leven geroepen. — Het rapport-Schacht op 7 Dec. gepubliceerd, bepleit o.a. afschaffing Certificatenstelsel. — Onder ausp. Handelsver. te Medan

in afgelopen maanden een cursus gegeven voor boom-employé; tot afsluiting volgt examen. — De Dienst voor Volksopvoeding in Nd.-Sumatra geeft een nieuw maandblad uit: „Sinar Masjarakat" voor leiding van en voorlichting aan desa-bevolking; redactie Amir Hamzah Sihombing; eerste blad verschijnt 15 December. — De Medan-bioscoop („Oranje") wordt na beëindiging contract met Gem. Medan in Aug. 1952 aan Kotapradja teruggegeven; gebouw wordt als „Gedong Nasional" ingericht; het Oranje-Deli-Bioscoopbedrijf zal een nieuw theater oprichten met ca. 1200 zitplaatsen. — De T.M. Arendsburg keert over 1951 geen dividend uit; begin 1952 scherpe daling rubberprijs verwacht. — In een terugblik op 1951 laat Gouv. Abdul Hakim zich zeer critisch uit over de belangstelling, die Java voor de Oostkust toont; klacht betreft hoofdzakelijk tekort aan middelen, verschillende diensten rechtstreeks onder Centr. Reg. maken, dat de Gouverneur voor 99 % niet op de hoogte is, wat er gebeurt; onderhoud wegen laat veel te wensen over; de 3000 localiteiten, waar Lager Onderwijs wordt gegeven zijn semi-permanent; naar raming levert Nd.-Sumatra aan 's Lands Kas Rp. 1 ½ milliard; raming totale uitgaven Rp. ¾ milliard; Gouverneur acht redelijk, dat 60 à 70 % van de opbrengst aan eigen gebied ten goede komt. — Nu A.V.R.O.S. en D.P.V. niet langer het Path. Lab. zullen beheren, vertrekt op 22 Dec. de directeur, Dr. Botman, naar Holland; Lab. tot nu toe beheerd door Djawatan Kesèhatan Rakjat. — De mechanische rijstbouw op Medan-Estate heeft niet beantwoord aan de verwachtingen; op Bekioen is nu een geheel mechanische rijstaanplant geëntameerd; daar wordt met een maaidors-machine (z.g. „combine") geoogst; tempo één zak à 60 kg per min. — Aandelen American Sumatra Tobacco-Corp., waarin de 4 grote Sumatra-maatschappijen participeren, zijn in Dec. op de beurs te Amsterdam geïntroduceerd.

— In tegenwoordigheid van versch. autoriteiten op 21 Dec. eerste steen gelegd voor nieuwe kantoorgebouw B.P.M. te Medan tegenover de H.V.A. aan de Djalan Sulthan Maämun Alrasjid; de steenlegging werd verricht door Mevr. E. M. Schouten-Netten, echtgenote van de Agent B.P.M.-Handelszaken. — Te Medan in tweede helft Dec. opgericht de Amateur-Fotografenclub; bedoeld voor alle amateurfotografen in Nd.-Sumatra, ongeacht ras of nationaliteit. — Totale aantal Ned. aanvragen voor warganegara-schap te Medan omvat 261 Nederlanders, dus naar schatting 600 à 700 zielen, d.i. 1/7 van de ca. 4500 Nederlanders uit Medan; 11.000 Chin. gezinshoofden hebben Ind. staatsburgerschap verworpen, hetgeen incl. gezinsleden neerkomt op de helft van 85.000 Medanse Chinezen; in T. Tinggi 7000; in Siantar meer dan 6000. — Het nieuwe kantoorgebouw van Güntzel & Schumacher aan de Djalan Kesenian te Medan op 29 Dec. feestelijk ingewijd. — Te half twaalf in avond van 30 Dec. overval van gewapende bende op het Helvetia-kamp der „razziagevangenen"; wacht beantwoordt met brenguns het vuur der pistolen en autom. wapens; na half uur trekt bende zich terug, achtervolgd door Mobiele Brigade. — De Niwin heeft haar werkzaamheid beëindigd; in haar laatste jaarverslag 1950/51 heeft zij een overzicht in cijfers over 5 jaar Niwin-arbeid gegeven; de ontvangsten hebben bedragen *f* 15,3 mln. rijkssubsidie en *f* 7 mln. partic. bijdragen; de liquidatie der nog aanwezige goederen wordt uitvoerig omschreven; de troepen in Nw. Guinea en West-Indië delen daarin o.a. — De Gem. Medan wil een Universiteit voor Nd.-Sumatra oprichten; eerst wordt een medische faculteit in het leven geroepen, waarvoor de college-zalen zullen verrijzen achter het Gem. ziekenhuis aan de Djalan Serdang. — Op 1 Jan. 1952 werken in Indonesië 2500 Ned. als ambt. in vaste dienst, voorts 500 kortverbanders en

2500 à 3000 tijdel. Ned. ambt.; in totaal 7000 à 8000 buitenlanders. — Op 1 Jan. 1952 verhoging tarief Vennootschapsbelasting; tot nu toe 40 %, wordt max. 52 %; progressief, afhankelijk van de winst; opcenten-systeem verlaten.

DE WERKSTAKINGEN
IN DE JAREN 1950 EN 1951

Staking te Belawan, 29 Dec. 1949 begonnen als wilde staking, doet in- en uitvoer aanvankelijk gedeeltelijk stil liggen; N.S.T.-commissie neemt arbitraire taak Arbeids-Inspectie over; Zainal Abidin, voorz. vakver. van havenarbeiders neemt leiding; staking betreft eerst 3 expeditiebedrijven, t.w. Deli Haven-Bedrijf, Güntzel & Schumacher en Harrisons & Crosfield; voor Kon. Rott. Lloyd, „Nederland" en K.P.M. werkt nog Uniekampong (1800 man), voorts werken Havendirectie, Deli Tank Bedrijf, Petroleum Board en Chin. expediteurs; staking omvat eerst 2 bonden: Serikat Buruh Kapal dan Pelabuhan en Pusat Serikat Buruh Indonesia. — Op 9 Jan. staking algemeen; alleen Deli Tankbedrijf werkt nog; arbeiders V.M.F. weigeren rijstvervoer; Min. van Arbeid treedt niet bemiddelend op. — Voorl. vakcentrale, omvattend 22 arbeidersorg., dringt bij Reg. N.S.T. aan op bevredigende bemiddeling. — Sterke uitbreiding aantal vakverenigingen. — Op 13 Jan. breekt staking bij de installaties van de Petroleum Board uit, omvattend 250 man; een week later 70 man weer aan het werk. — Belawan-staking op 22 Jan. beëindigd, nadat overeenkomst, voorgesteld door de werkgevers, bevattend 6 punten, in hoofdzaak is aanvaard. — Op 26 Jan. staking van personeel der Med. Machinefabriek Glugur benevens van 13 arbeiders bij de tank-installaties in Belawan. — Personeel Deli Haven Bedrijf in de goedangs te Medan in staking gegaan op 1 Februari, wordt ontslagen. —

Op 6 Febr. breekt korte staking uit onder employé's Chin. drukkerij Sumatra Bin Poh en leden der redactie; na een paar uur opgeheven door verhoging gratificatie. — Die dag ontstaat staking van 200 arbeiders bij installaties Petroleum Board op Glugur, leden Serikat Buruh Minjak; is op 11 Februari geëindigd. — 13 Febr. staking op Sawit Sebrang, fabriek en werkplaats; omvat 300 arbeiders. — In Bindjei heerst staking onder de gemeente-arbeiders. — Op 17 Febr. staking uitgebroken op rubberond. Marihat Baris van de Pusat Perkebunan Negara. — Betjavoerders hebben twee dagen gestaakt en gaan 21 Febr. weer aan het werk. — Een staking op Dolok Sinumbah is op 1 Maart opgeheven. — Op 3 Maart staken alle daggelders van de Gem. Medan (600 à 700 man) één dag; de volgende dag arbeid hervat. — Op Tindjowan breekt 2 Maart een staking uit; voorts worden stakingen op Sungei Putih en in het Petumbukan-hospitaal gemeld. — Op 6 Maart brengen de gemeente-arbeiders te Medan een ultimatum uit; diezelfde dag stelt het personeel van 15 drukkerijen bepaalde eisen. — Gezien de wanorde, die op loongebied dreigt, is inmiddels gevormd een Commissie Sociale Aangelegenheden Particuliere Bedrijfsleven (C.S.A.P.B.), waarin vertegenwoordigd zijn de grote cultuur-maatsch., importzaken, scheepvaart- en havenbedrijven, olie-maatsch. en nutsbedrijven; voorzitter dr. ir. J. H. E. Hessels. — Op 8 Maart verhoogt D.P.V. lonen der veldarbeiders; die dag breekt een staking uit in Laras-hospitaal. — R.C.M.A. onderhandelt met Serikat Buruh Perkebunan over de staking op Sungei Putih. — 10 van de 40 wakers van de Medanse Nachtveiligheidsdienst, in staking gegaan op 11 Maart, worden ontslagen. — Daggelders en chauffeurs Gem. Medan staken op 13 Maart; het grootste deel hervat de volgende dag het werk. — Het werk op Marihat van de Pusat Perkebunan Negara wordt op 20 Maart hervat. —

Van 20 Maart tot 12 April is er staking in kantoren en gudangs van Lindeteves, o.l.v. de Serikat Buruh Import-Export Firma, waarbij 32 vakverenigingen van handelszaken zijn aangesloten; de staking omvat 150 man. — Op 22 Maart breekt staking uit onder het Indonesisch D.S.M.-personeel (Serikat Buruh Kereta Api Deli); vrijwel gehele export ligt stil; 3 weken geleden reeds besprekingen geopend; eindelijk leek overeenstemming bereikt tussen D.S.M. en S.B.K.A.D., maar Afd. besturen van vakver. gaan niet accoord; telefoon functionneert in grote centrales met noodformaties van Eur. personeel en echtgenoten; dank zij Min. Wilopo staking op 14 April beëindigd. — Op Rambutan van R.C.M.A. wordt van 23—28 Maart gestaakt. — Een staking, uitgebroken bij Koek op 23 Maart, omvattend 100 arbeiders, wordt na 8 dagen opgeheven. — In Petumbukan-hospitaal wordt op 28 Maart, na 5 weken, werk hervat. — Het arbeidsconflict bij Deli Estates Engineering wordt 27 Maart, na 7 weken duur, opgelost. — De staking, op 2 Maart te Tindjowan begonnen, wordt op 28 Maart beëindigd. — Inmiddels breekt 27 Maart een staking uit op Rantau Prapat der Deli Bat. Mij. — Het Aziatisch personeel van de K.P.M. te Medan en te Belawan, totaal 140 man, zijn twee dagen in staking gegaan, wachtend op beslissing hoofdbestuur. — D.P.V. en A.V.R.O.S. ontvangen van Serikat Buruh Perkebunan een ultimatum, waarop antwoord vóór 3 April wordt verwacht; de eis mist alle redelijkheid. — Op 1 April is de stand der stakingen zo, dat alleen op Rantau Prapat het werk stil ligt en de conflicten op Marihat, Tindjowan, Sungei Putih en Rambutan door toedoen van de heer Coerdian (een der voormannen van de Sarbupri op Java) zijn opgelost. — Op 3 April stelt ook de Persatuan Buruh Perkebunan (leider: Mr. H. Silitonga) haar eisen aan D.P.V. en A.V.R.O.S. — Van 3 tot 14 April breekt

algemene staking uit in de tabakscultuur op bevel van hr. Soufron, agent S.B.P.; gedeeltelijke staking bij A.V.R.O.S.-cultures, waar vnl. P.B.P.-arbeiders werken, betreft aanvankelijk 10 rubber-ondern. en 1 thee-ondern.; geleidelijk uitgebreid tot 26 rubber- en oliepalm-ondern.; op 21 April A.V.R.O.S.-staking beëindigd. — 13 April in D.P.V.-overeenkomst min. loon voor mann. arb. op *f* 4.50 vastgesteld, waarvan *f* 2.60 in contanten; voor vr. arb. *f* 2.53 (7), waarvan *f* 2.25 in contanten; kost gezamenlijke maatschappijen *f* 50 mln. per jaar. — Loonbesprekingen tussen Vakver. voor typografen en Bond van Drukkerijen leiden tot overeenstemming. — 20 April in A.V.R.O.S.-overeenkomst loon in geld verhoogd van *f* 1.15 voor m. arb. tot *f* 2.15 en voor vr. arb. van *f* 1.05 tot *f* 2.— per dag; incl. voedselpakket, nu min. loon overj. cultures *f* 6.— per dag; verhoging 64 %. — Van 2 tot 6 Mei staking bij personeel Deli Courant. — Op 3 Mei gaan 1000 man, arbeiders Gem. Medan, in staking; op 9 Mei wordt zij tijdelijk opgeheven, dus de arbeid hervat. — Op 2 Mei breken, ondanks loon-accoord van 20 April bij 6 tot 8 ondernemingen van de A.V.R.O.S.-maatschappijen gedurende enige weken stakingen uit; op Dolok Sinumbah en Tonduhan zijn deze op 29 Mei beëindigd. — Van 1 Juni af haven Belawan voor ieder gesloten, die er krachtens zijn werk niet thuishoort. — Op 3 Juni tussen A.V.R.O.S. en S.B.P. nieuw accoord over voedselpakket. — Die dag gaan de bemanningen van sleepboten „Holland" en „Jacobs" van N.I.S.H.M. in staking. — Van 4 tot 9 Juli leggen 570 arbeiders op Gunung Baju, aangesloten bij S.B.P., het werk neer, omdat niet tijdig textiel is ontvangen. — De personeelsvereniging van de Huisvestings-organisatie proclameert op 24 Juli staking; eis: benoeming van Indonesiërs in leidende functies. — Gedurende 3 dagen breekt op 25 Juli algemene staking uit op 6 ondernemingen van H.V.A. —

Eindelijk ingegrepen in de stakingen om futiliteiten: de Mil. Gouv. v. Nd.-Sumatra, Kol. M. Simbolon, kondigt op 2 Aug. een verbod af voor stakingen in vitale bedrijven. — Op 2 Aug. ligt op de meeste tabaksondernemingen en op een deel der overjarige cultures één dag het werk stil, als protest tegen niet-inwilliging van door de S.O.B.S.I. op Java gestelde eis tot uitkering van Lebaran-bonus van 1 maand loon. — Op Gunung Baju wordt 4 Aug. de productie lam gelegd, tengevolge van staking in de fabriek; achtergrond: ontslag van twee arbeiders en overplaatsing mandur en employé's; Afd. S.B.P. verklaart, „dat de arbeiders uit de hand zijn gelopen"; op Membang Muda organiseert S.B.P. driedaagse proteststaking wegens ontslagkwestie. — Op 12 Aug. protesteren enkele vakorganisaties tegen het op 2 Aug. door de Mil. Gouv. uitgevaardigde stakingsverbod. — Een op 11 Aug. door P.B.P. georganiseerde staking bij R.C.M.A. wordt op 14 Aug. opgeheven na accoord over distributieregeling volgens A.V.R.O.S.-overeenkomst. — Op 19 Aug. locale staking op Tjinta Radja, waar Sarbupri vaste voet heeft; voorts wegens overplaatsings-kwestie staking op Sungei Mangkei. — Op 25 Aug. besprekingen D.P.V. en A.V.R.O.S. met S.B.P. over gestelde eisen t.a.v. de extra bonus op Lebaran. — Tengevolge van wilde staking van typografen bij 3 Eur. drukkerijen op 2 Sept. verschijnt het Nieuwsblad voor Sumatra twee weken lang niet, daarna echter met een noodeditie; staking heeft tot 9 October geduurd. — Sarbupri organiseert van eind Augustus af een stakingscampagne op Membang Muda en Rambutan; de achtergrond vormt de eis tot overplaatsing van 2 Europeanen; begin November kwestie opgelost. — 29 Sept. wordt overeenstemming bereikt aangaande „goodwill"-gift tussen D.P.V./A.V.R.O.S. en Sarbupri; bonus wordt vastgesteld op 30 maal dagloon; Sarbupri heeft op 23 Sept. gedreigd met staking; ook met

Perbupri nu overeenstemming. — Van 2—11 October tweede havenstaking te Belawan; nadat diverse etablissementen aldaar tot vitaal bedrijf zijn verklaard, is tussen de leiders en de Arbeidsinspectie een voorlopige regeling getroffen, echter niet in overleg met werkgevers; na uitvoerig overleg gaat Scheepvaartvereniging uiteindelijk accoord met nieuwe loonregeling. — Volgens „Mimbar Umum" staking in Belawan geleid door communistisch georiënteerde S.O.B.S.I.-aanvoerders; doel was niet lotsverbetering arbeiders, doch economische en politieke sabotage; K.P.M. heeft tengevolge van de staking achterstand van 15 à 20.000 ton in de aanvoer. — Na staking te Belawan een go-slow actie ingezet; haven werkt aanvankelijk op 30 %; in Dec. op 60 %. — Op 18 Oct. stelt Perbupri nieuwe looneisen aan D.P.V. en A.V.R.O.S.; er dreigen ook weer nieuwe moeilijkheden bij D.S.M. en K.P.M.; 8 Nov. accoord met D.S.M. over de lonen bereikt, daarna nieuwe eis van de S.B.K.A.D. tot ontslag van 13 employé's; wordt afgewezen door directie; Kol. Simbolon verklaart op 6 Dec. D.S.M. tot vitaal bedrijf. — Van 9 tot 11 Nov. staking op Sawit Sebrang. — Op 20 Nov. breken stakingen uit op ondernemingen in het Siantar'se; op Soengei Mangkei van de R.C.M.A. is van 21 Nov. tot 1 Dec. gestaakt. — Op 4 Dec. richt de Perbupri een ultimatum tot de D.P.V. en A.V.R.O.S., eisen moeten vóór 20 Dec. zijn ingewilligd. — Een 24-uur staking vindt 6 Dec. bij de B.P.M.-installatie plaats. — Wegens arrestatie van enkele vakver.-leiders wordt op 7 Dec. te Belawan gestaakt; de volgende dag wordt onder pressie van militairen het werk hervat. — Nog 11 bestuursleden en afdelingsvoorzitters van de S.B.P.P. te Belawan worden 9 Dec. gearresteerd; 17 vakverenigingen nemen twee resoluties aan: vrijlating gearresteerde leiders en bekrachtiging eis S.B.K.A.D. inzake ontslag 13 werkwilligen. — De

Perbupri proclameert 11 Dec. staking bij D.P.V.- en A.V.R.O.S.-cultures op 12, 13 en 14 Dec. wegens niet-bevrediging eisen; op verzoek van Centrale Regering stelt nadien Perbupri een nieuwe stakingsbeweging uit; de Sarbupri werkt ditmaal door. — 15 Dec. besluiten twaalf te Medan zetelende vakverenigingen tot oprichting nieuwe vakcentrale los van de S.O.B.S.I. — Sarbupri en Perbupri zenden op verzoek Regering op 18 Dec. delegaties naar Djakarta voor bespreking met Reg. en A.V.R.O.S. en D.P.V. — Van de 16 te Belawan gearresteerde vakver.-leiders worden er op 23 Dec. 14 vrijgelaten. — Bij de Ajer Beresih dreigt 28 Dec. proteststaking van de Persatuan Buruh A.B.; vóór 2 Jan. antwoord verwacht. — De Gabungan Serikat Buruh Perindustrian Partikulir vaardigt op 28 Dec. een sit-down staking uit van 2 uur in alle werkplaatsen; motief: nog geen antwoord van werkgevers op gestelde eisen.

In 1951 vinden in Jan. en Febr. massale stakingen op alle ondernemingen van A.V.R.O.S. en D.P.V. plaats, geleid door Sarbupri en Perbupri; na officiële beëindiging daarvan komen incidentele stakingen vaak zonder economisch motief nog voor; parallel met deze stakingen lopen die bij de Ajer Beresih en de Gas-Mij.; dit alles heeft zich als volgt ontwikkeld: Op 3 Jan. gaan de maandloners van de Ajer Beresih (80 à 90 man) in staking; bedoeld als eerste golf van de protest-staking, indien looneisen niet vóór 2 Jan. met gunstig antwoord zouden zijn ontvangen; staking breidt zich snel uit via werkbazen, tukangs en hulptukangs, is op 9 Jan. algemeen geworden. — In afwachting verloop tripartite-overleg, dat 4 Jan. te Djakarta begint, stelt Sarbupri aangekondigde protest-staking uit tot 10 Jan.; desondanks die dag reeds stakingen op Gunung Baju, Dolok Sinumbah en enkele rubber- en vezelkebons. —

Serikat Buruh Kenderaan Bermotor verklaart zich bij voorbaat solidair met event. staking Sarbupri op 10 Jan. — In Afd. Medan van Serikat Buruh Listrik dan Gas Indonesia ontstaat begin Jan. een scheuring; een deel wenst terugtrekking uit S.O.B.S.I.; een ander deel, dat te Medan een nieuw bestuur kiest o.l.v. heer Paimin, wenst handhaving aansluiting bij S.O.B.S.I.; dit deel wordt door de afd. der S.B.L.G.I. geschorst. — In Simelungun stakingsactie op 6 Jan. nog verward; op Gunung Baju, Bandar Betsy en Gohor Lama werk door Sarbupri-leden hervat; nieuwe stakingen inmiddels uitgebroken op Sidamanik, Bah Birung Ulu en Bangun; voortgezet wordt staking op Dolok Sinumbah, Balimbingan en Naga Radja. — Ook andere vakverenigingen maken zich los van S.O.B.S.I., zo bij de D.S.M. waar 31 Dec. nieuwe vakvereniging is opgericht: Persatuan Buruh Kareta Api Deli, los van S.O.B.S.I.; de Serikat Buruh D.A.T., 25 Dec. ontbonden, is nu aangesloten bij nieuwe P.B.K.A.D. — Ondanks verzoek Centrale Regering: „tijdens onderhandelingen geen stakingen", gaan leden van verschillende afdelingen der Sarbupri in staking, op tabaksond. voornamelijk in fermenteerschuren, bij boven-ondernemingen bij de zaadbedden. — Op 12 Jan. wordt reeds op 103 ond. ter Oostkust gestaakt, t.w. op 77 ond. der overjarige cultures en op 26 van de 31 tabaksond.; 17.000 arbeiders staken op de overj. cult. geheel en 28.000 gedeeltelijk; in de tabak staken 1200 mannen en 5500 vrouwen. — De pro-S.O.B.S.I.-groep van de Gas Mij. stelt 12 Jan. ultimatum met nieuwe eisen, verwacht uiterlijk 27 Jan. antwoord. — Medio Jan. hebben de stakingen op A.V.R.O.S.-ond. zich van 77 tot 91 uitgebreid, inmiddels tripartite-overleg in Djakarta nog gaande. — Op 19 Jan. blijkt Sarbupri in een schrijven aan D.P.V. en A.V.R.O.S. te hebben aangekondigd, indien niet vóór 22 Jan. 12 u. op de in Nov. 1950

gestelde eisen bevredigend antwoord is ontvangen, op 26 Jan. de algemene staking zal beginnen; als concessie wordt toegestaan, dat de staking niet tot de zaadbedden zal worden uitgebreid. — Te Medan wordt 20 Jan. een afd. Medan/Belawan van de S.O.B.S.I. opgericht ter consolidatie van de arbeidsstrijd. Twaalf organisaties nemen eraan deel, t.w.: S.B.K.A., Sarbupri, P.B. Ajer Beresih, S.B. Listrik/Gas, S.B.P.P. Belawan, S.B.K.B, S.B. Minjak-Belawan, S.B. Industrie/Metal P. Brayan, S.B.K.G., P.B. Es Petodjo, S.B. Rumah Tangga en G.P. Buruh/Tani Tionghoa. — Op 23 Jan. geeft Sarbupri aan al haar tjabangs en rantings instructie, de algemene staking op Vrijdag 26 Jan. te beginnen. — Op 26 Jan. is inderdaad de staking der Sarbupri-leden algemeen, slechts op twee Perbupri-ond. van de 31 tabakskebons wordt gewerkt, nl. Tuntungan en Bandar Klippa; op de beneden-ond. is met uitzaaien begonnen, op de boven-ond. staan de plantjes in de zaadbedden; hiermede wordt oogst 1951 ernstig bedreigd. — Hoewel in het A.V.R.O.S.-gebied op 90 van de 170 ond. wordt gestaakt, behoren tot die 90 kebons de productie-centra; vrijwel de gehele palmolie-productie ligt stil; het deviezen-verlies wordt per dag op Rp. 3 mln. geschat. — Ook de Perbupri dreigt nu met staking. — Op 29 Jan. ziet het stakingsbeeld der overjarige cultures er als volgt uit:

In de rubber,	46	ond. geheel,	28	gedeeltelijk;	tezamen	54.400 arb.
„ „ palmolie,	12	„ „ ,	4	„ ;	„	24.200 „
„ „ thee,	6	„ „ ,	3	„ ;	„	13.500 „
„ „ vezel,	2	„ „ ,	3	„ ;	„	9.800 „
2 klapperond. en kistenfabriek					„	1.200 „
					Totaal:	103.100 arb.

De nieuwe S.O.B.S.I.-vakver. bij de Gas-Mij., die zich nu ook S.B.L.G.I. noemt, stuurt eind Jan. een ultimatum, waarin op 3 Febr. met staking wordt gedreigd, wanneer

de op 11 Jan. gestelde eisen niet zijn ingewilligd vóór 2 Febr. 12 u. — Volgens Sarbupri omvat de staking op de Oostkust 136 ond. met 156.000 arb.; volgens A.V.R.O.S. en D.P.V. is het aantal stakers ca. 140.000, t.w. genoemde 103.000 plus 36.000. — Bij de Overzeese Gas- en El.-Mij. werken er 400 arb. en staken er 250. — Op 7 Februari begint Perbupri een slow-down actie, die 54.000 arb. omvat; de A.V.R.O.S. keert deze groep slechts de helft van het loon uit. — Met betrekking tot andere groepen werknemers heeft op 5 Jan. de ver. van restaurant-, hôtel- en huisbedienden, de S.B. Rumah Tangga, ook haar eisen gesteld betreffende dagloon en gratis distributie en op 14 Febr. heeft voorts de Gabungan Sarekat Buruh Perindustrian Partikulir (Ver. v. arb. bij partic. industrieën) totale eisen gesteld t.a.v. loon, gratis distributie en korter werktijden. — De Overheid doet nu een poging, om aan de stakingsroes in Indonesië beperking op te leggen: de Min. van Defensie ad. interim, mr. Moh. Natsir, kondigt bij Verordening Militair Gezag met ingang van 13 Febr. een algemeen stakingsverbod af voor arbeiders in vitale bedrijven, inmiddels gaan de stakingen door en protesteren P.K.I. en Centraalbureau S.O.B.S.I. tegen de beperkingsmaatregel. — De Sarbupri beschuldigt A.V.R.O.S. en D.P.V. ervan, dat zij niet of nog niet willen onderhandelen. — Het stakingsbeeld is in tweede helft Februari aan het veranderen: op verschillende oliepalm-, thee- en vezelond. is het werk hervat. — Op 22 Febr. komt het conflict voor de Centrale Commissie voor beslechting van Arbeidsgeschillen. — Het Kantoor Arbeidsvoorlichting doet vergeefs beroep op de stakers bij de vitale bedrijven Ajer Beresih en Gas-mij., om aan het werk te gaan. — Op 22 Febr. installeert Gouv. Abdul Hakim de Commissie-Roosdarmojo tot beslechting van Arbeidsgeschillen in Nd. Sumatra (P4D). — Op 24 Febr. blijkt de Centr.

Commissie haar eerste vergadering betr. de geschillen Sarbupri/Perbupri versus A.V.R.O.S./D.P.V. te hebben gehouden en de Centrale Regering geeft opdracht tot hervatting werk in de cultures. — Op 27 Febr. is de algemene staking van de Sarbupri en de slow-down actie van de Perbupri beëindigd; met uitzondering van Majang, waar 1 Maart het werk wordt hervat, wordt practisch op alle ond. inderdaad weer gewerkt. — Naast het directe verlies van product (aanvankelijk geschat op 50 mln. Ned. guldens per maand) hebben de stakingen nog ernstige gevolgen gehad door uitbreiding van onwettige occupatie (bijv. op Marihat) en in de rubber diefstal van de productie door clandestien tappen (bijv. op Dusun Ulu). — De stakingen bij de Ajer Beresih en de Gas-mij. worden met ingang van 10 Maart opgeheven; nadere vaststelling zal plaats hebben van het loon en het loon gedurende de stakingsdagen. — Op 10 Maart scheiden de bedienden van de Rathkamp-, Moon- en Deli-apotheken te Medan zich af van de S.B.-Obat Seluruh Indonesia en richten een nieuwe vakver. op, omdat van het hoofdbestuur op brieven geen antwoord wordt ontvangen; de naam der nieuwe vereniging luidt: S.B. Obat Medan; voorz. de heer Achmad Sulung. — Op 20 Maart dringt Sarbupri, niet tevreden over verloop der besprekingen te Djakarta, bij Centr. Regering op spoed aan bij haar eisen; voorts protesteert zij tegen „represailles" der werkgevers-organisaties na staking, t.w. „massa-ontslag, degradatie, overplaatsing, ruwe woorden en verwaande houding der planters" (sic!); eist intrekking stakingsverbod en opheffing Commissie tot beslechting Arbeidsgeschillen. — De instelling van een enquête-commissie voor arbeidsgeschillen te Medan ondervindt moeilijkheid door weigering Sarbupri, zitting te nemen. — Op 13 April blijkt op een driedaagse conferentie der Sarbupri Sum. Timur, bijge-

woond door 476 afgevaardigden, vertegenwoordigend 160.000 leden, o.a. besloten te zijn, slechts de Sarbupri als enige organisatie van ond.-arbeiders te erkennen en de aan de werkgevers op 29 Nov. 1950 gestelde eisen te handhaven. — Op 11 Mei protesteert het personeel van de Djawatan Urusan Beras tegen het feit, dat het na de opheffing der distributie-diensten geen officiële status als ambtenaar zou hebben; werkzaamheden ondervinden enige stagnatie; nadat de Gouverneur verklaart, dat de status van het personeel gelijk blijft aan die van voorheen, is het protest gesust. — Het personeel van het Deli Haven Bedrijf en het Deli Tank Bedrijf staakt op 21 Mei 1 dag; het conflict zal worden voorgelegd aan de Centrale Commissie te Djakarta. — Van 11 tot 16 Juni staakt het bioscooppersoneel; slechts het deel, niet aangesloten bij S.O.B.S.I., werkt door; geschil gaat over verstrekking in natura. — In verband met een rijstkwestie vindt op 13 Juni een korte staking bij de Petroleum-Board plaats; arbeid hervat na opdracht bestuurszijde (vitaal bedrijf). — A.V.R.O.S. en D.P.V. keren in de loop van Juni een onverplichte good-will gift van 1 maand geldloon uit. — Op 25 Juni weer een korte staking bij de Overzeese Gas- en El.-Mij., men wil kracht bijzetten aan eis tot Lebaranvoorschot van 1 ½ maand geldloon; op 2 Juli staking herhaald; Arbeidsvoorlichting tracht te bemiddelen; O.G.E.M. biedt Rp. 75 voorschot; S.B.L.G.S. vraagt Rp. 150; Arbeidsvoorlichting stelt Rp. 100 voor. — Op basis nieuwe loonovereenkomst is eindelijk in arbeidsgeschil Ajer Beresih, daterend van Nov. 1950 op 25 Juni overeenstemming bereikt. — Op 2 Juli is bij de D.S.M. accoord bereikt over de Lebaran-gratificaties. — De P4P (Centrale Commissie tot beslechting van Arb. gesch. te Djakarta) heeft het probleem der loongeschillen in de cultures ter Oostkust ter hand genomen; zij benoemt een

Commissie ad hoc, die gegevens verzamelt bij planters-org. en vakver.; voorzitter dezer laatste commissie is de heer Kasimo. — Samenvatting van het geschil: Uitgangspunt zijn eisen Sarbupri dd. 29 Nov. 1950 en van de Perbupri dd. 1 Dec. 1950; Sarbupri eist min. dagloon Rp. 4.50, uitgebreide gratis verstrekkingen en sociale voorzieningen; Perbupri stelt dagloon op Rp. 3.50; er volgen stakingen in Jan. en Febr., waaraan einde wordt gemaakt door stakingsverbod; volgt benoeming enquête-commissie o.l.v. de heer Roosdarmojo; deze is met verzamelen van gegevens in Mei gereed; dan blijft door de Lebaran-eisen de loonkwestie even rusten, inmiddels kan kort na medio Juli een definitieve aanbeveling aan de P4 worden verwacht. — Inderdaad wordt 27 Juli de inhoud van de aanbeveling bekend: 1. Lonen moeten verhoogd; 2. Nieuw schema gratis-verstrekkingen is nodig; 3. A.V.R.O.S. en D.P.V. moeten benodigde goederen nauwgezet importeren; 4. A.V.R.O.S. en D.P.V. moeten alsnog gratis goederen verstrekken over periode Sarbupri-staking en Perbupri-slow-down actie. — Op 15 Oct. wordt bij Besl. Centr. Commissie tot beslechting der Arbeidsgeschillen een loonregeling bekend gemaakt, die o.m. inhoudt, dat het min. geldloon wordt verhoogd tot Rp. 3.50 in de tabak, voorts verhoging textiel-verstrekking; tot nu toe gold voor een man resp. een vrouw in de overj. cultures Rp. 2.15 en Rp. 2, in de tabak Rp. 2.60 en Rp. 2.25. —Dat over het aantal vrije dagen wel niet te klagen valt, blijkt uit een mededeling eind Oct. van mr. Moh. Hatta: dit aantal bedraagt nl. voor een Indon. arbeider 78 per jaar, waarbij de halve werkdagen op Vrijdag en Zaterdag niet zijn meegeteld. — Met negering van de bepalingen der nieuwe wet gaan alle arbeiders van de Overzeese Gas- en El.-Mij. te Medan, Glugur, Bindjei, T. Tinggi en Brastagi in staking op 1 Dec.; reden: het feit, dat de nieuwe loon-

regeling ter Oostkust ongunstiger zou zijn dan elders; in opdracht van de Gouverneur wordt het werk op 6 Dec. hervat. — Van 3—5 Dec. breekt staking uit van 800 arbeiders op Martoba van de Sumatra Tea Estates Ltd.; de reden is, dat de maatschappij het voorgeschreven hoge loon niet kan betalen; na bespreking op Java is de Directie bereid tot betaling van 1 October af over te gaan, in afwachting van nadere maatregelen, die de econ. positie der thee-ondernemingen zal verbeteren. — Op 13 Dec. dreigt personeel v. h. Agentschap Medan der Javasche Bank met stakingsactie wegens overplaatsing van de plv. Agent naar Solo per 1 Jan. a.s.; nadat de directie duidelijk heeft gemaakt, dat de verplaatsing van personeel uitsluitend tot de competentie van de Directie behoort, gaat het personeel accoord. — 14 Dec. wordt bekend, dat de P4P (Centr. Comm. te Djakarta) een beslissing heeft genomen inzake het arbeidsgeschil S.B. Kareta Api met D.S.M.; over de inhoud niets medegedeeld. — De economische gevolgen van de stakingen in 1951, ongeacht belastingen en derving van loon, kunnen geraamd worden op ruim *f* 82 mln. door productieverlies (dus deviezenderving) en ruim Rp. 13½ mln. aan derving van uitvoerrechten; bovendien hebben, gelijk eerder gemeld, de stakingen vermeerdering van diefstal van product, uitbreiding van onwettige occupatie, dus vernieling van aanplanten en verstoring van uitbreidingsplannen, tengevolge gehad. — Dat ook in het jaar 1950, zij het in geringere mate, betekenende schade is ondervonden, blijkt o.a. uit het jaarverslag der R.C.M.A., waarin wordt vermeld, dat in dat jaar op de Sumatra-ondernemingen 200.000 dagtaken verloren gingen door stakingen e.d.; getaxeerd oogstverlies 900 ton rubber en 5000 ton palmolie.

Bijlage II van Deli-Data 1938—1951.

ENKELE VERGELIJKINGSCIJFERS OVER DE NA-OORLOGSE GROOT-LANDBOUWPRODUCTIE TER OOSTKUST

Tabak (productie in pakken)

Oogst 1939 ...... 156.207

,, 1947	767	(gezamenlijke Helvetia-aanplant)
,, 1948	17.237	(250 ton uitvoer)
,, 1949	61.015	(3177 ton uitvoer)
,, 1950	50.879	(4190 ton uitvoer)

Rubber (uitvoer in tonnen)

	Ondernemingen	Bevolking
1939	94.470	25.238
1948	48.316	13.298
1949	94.721	26.277
1950	75.651	39.495

Palmolie (uitvoer in tonnen)

1939	219.905
1940	167.958
1947	533
1948	39.812
1949	101.861
1950	96.739

Palmkernen (uitvoer in tonnen)

1939	43.805
1940	29.031
1947	16
1948	11.030
1949	28.152
1950	23.791

Thee (uitvoer in tonnen)

1939	11.203,	waarvan	746	ton	stofthee.	
1940	9.714,	,,	313	,,	,,	
1946 (tweede helft)	194					
1947	69					
1948	723,	waarvan	50	ton	stofthee.	
1949	4.234,	,,	431	,,	,,	(4384 ton prod.)
1950	2.764,	,,	233	,,	,,	(4163 ,, ,,)

Vezel (uitvoer resp. productie in tonnen)

1939	65.731 (uitv.)
1940	55.037 (uitv.)
1947	706 (uitv.)
1948	4.267 (uitv.); 4.666 (prod.)
1949	2.156 (uitv.); 1.948 (prod.)
1950	3.982 (uitv.); 5.690 (prod.)

VERVOER DER DELI SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ

1939	3.988.277	reizigers	en	861.357	ton	goederen.
1940	4.063.410	,,	,,	869.846	,,	,,
1941	4.489.477	,,	,,	884.360	,,	,,
1948	1.533.292	,,	,,	653.316	,,	,,
1949	2.069.736	,,	,,	914.744	,,	,,
1950	3.400.112	,,	,,	923.194	,,	,,

HANDELSSCHEPEN TE BELAWAN

1939	1.539	schepen	met	bruto-inhoud		16.632.000 m³
1947	723	,,	,,	,,	,,	939.864 m³
1948	1.420	,,	,,	,,	,,	5.330.781 m³
1949	1.904	,,	,,	,,	,,	9.803.514 m³
1950	2.005	,,	,,	,,	,,	10.290.353 m³

LUCHTVERKEER TE MEDAN

K.L.M. en N.V. Garuda Indonesian Airways			Malayan Airways Ltd.	
Aantal passagiers		kg vrachtverv. excl. pass. goed	Aantal passagiers, tot. ink. en uitg. verk.	
			1947	805
1948 (K.L.M.) ...	13.989	607.887	1948	4.014
1949 (K.L.M.) ...	17.415	764.998	1949	3.368
1950 (G.I.A.)	27.004	1.012.973	1950	6.278